Poštni urad 9021 Celovec — Verlagspostamt 9021 Klagenfurt Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt Posamezni izvod 1.50 šil., mesečna naročnina 5 šilingov P. b. b.

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXX. Celovec, petek, 18. julij 1975 Štev. 29 (1719)

JUGOSLOVANSKI ZUNANJI MINISTER MINIČ:

Ureditev odprtih vprašanj iz državne pogodbe

je edina pot za premaganje ovir in težav v odnosih med Avstrijo in Jugoslavijo

„Znano vam je, kako so se razvijali naši odnosi z Avstrijo, kakor tudi, da je bilo tega krivo to, da državna pogodba ni uresničena v več točkah, pri katerih je zainteresirana Jugoslavija.

V najnovejšem času je avstrijska vlada sprožila konkretne pobude in napravila pozitivne korake, zlasti glede tistih vprašanj, ki že 20 let otežujejo medsebojne odnose. Najprej je bilo doseženo soglasje o vrnitvi kulturnih dobrin, o čemer naj bi 18. t. m. na Dunaju podpisali ustrezen protokol. Hkrati so se na Dunaju začela tudi pogajanja o vrnitvi arhivov in upamo, da se bodo uspešno končala. Avstrijska vlada je nadalje po večletnem odklanjanju dovolila določenemu številu svojih državljanov, ki so se kot partizani borili v vrstah narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Jugoslavije, da sprejmejo jugoslovanska vojna odlikovanja. Nedavni stiki med predstavniki naše narodnostne manjšine, ki živi v Avstriji, in avstrijsko vlado napovedujejo ugodnejši pristop k izpolnitvi tistih obveznosti iz državne pogodbe, ki zadevajo položaj in pravice naših narodnostnih manjšin v Avstriji, seveda pa se bo še videlo, kaj bo tu storjenega.

Jugoslavija lahko s svoje strani samo pozdravi in podpre takšna prizadevanja avstrijske vlade, saj je znano naše stališče, da so konkretni ukrepi za ureditev odprtih vprašanj iz državne pogodbe edina pot in način, kako premagati ovire in težave v medsebojnih odnosih, kar hkrati ustvarja možnosti in pogoje za vsestranski razvoj dobrega sosedskega sodelovanja z Avstrijo, to pa je v globokem in trajnem interesu Jugoslavije in po našem prepričanju v trajnem interesu obeh sosednih držav."

Tako je izjavil zvezni sekretar za zunanje zadeve in podpredsednik zveznega izvršnega sveta SFR Jugoslavije Miloš Minič, ko je v ponedeljek na seji zunanjepolitičnega odbora zveznega zbora ter odbora zbora republik in pokrajin za gospodarsko sodelovanje s tujino skupščine SFRJ odgovarjal na vprašanje poslancev oziroma delegatov ali so v odnosih med Jugoslavijo in Avstrijo kakšni novi elementi.

O njegovi izjavi je poročal tudi avstrijski tisk, ki pa si je izjavo spet enkrat prikrojil kar po svoje. S poudarkom so tukajšnji listi komentirali tisti del izjave, kjer je jugoslovanski zunanji minister omenil zadnje konkretne pobude avstrijske vlade za rešitev odprtih vprašanj, povsem pa so „pozabili" povedati bistvo, namreč: da je za nedavno poslabšanje avstrijsko-jugoslovanskih odnosov kriva izključno Avstrija, ker ni izpolnila svojih obveznosti iz državne pogodbe in da je torej samo od Avstrije odvisno, da odstrani ovire in težave v medsebojnih odnosih — s tem, da uredi odprta vprašanja.

Manipuliranje javnega mnenja s prikrojenimi izjavami in političnimi resnicami pri avstrijskem tisku ni novo. Zlasti poznamo takšno prakso avstrijsko pojmovane svobode tiska v primerih, kadar gre za odnose z Jugoslavijo in še posebej za vprašanje obveznosti, ki jih ima Avstrija do te svoje sosede. Tudi tokrat tiči za takšnim obveščanjem določen namen: v avstrijski javnosti naj bi nastal vtis, da je vlada na Dunaju širokogrudno uredila odprta vprašanja in da bi zato krivda za morebitno zopetno poslabšanje odnosov padla na tistega, ki bi Avstriji očital neizpolnjevanje mednarodnih pogodbenih obveznosti.

Vendar je taka metoda le nekoliko preveč enostavna in prozorna. Predvsem pa je bila izjava jugoslovanskega zunanjega ministra dovolj jasna, da — kot celota seveda — izključuje vsako enostransko interpretacijo. Iz nje izhaja iskrena želja Jugoslavije po dobrososedskih odnosih z Avstrijo; v njej se pozdravlja vsaka konkretna pobuda za odstranitev vsega tistega, kar te odnose bremeni. Toda v njej je tudi nedvoumno povedano, kaj te odnose bremeni in — kar je posebno važno — da je edina pot k odstranitvi teh ovir ureditev odprtih vprašanj.

Da pri tem ne zadostujejo le obljube in lepe besede, je zvezni sekretar Minič opozoril v svojem stališču k razreševanju manjšinskega vprašanja, ko je izrecno poudaril, da se bo seveda še videlo, kaj bo tu storjenega. V tem pa hkrati vidimo tudi odgovor na morebitne poskuse, da bi se eno izmed nerešenih vprašanj izrabilo kot „drobiž" za reševanje drugih vprašanj.

Varnost in sodelovanje v Evropi

odvisna tudi od ureditve manjšinskih vprašanj

Po dolgotrajnih pogajanjih, ki so se začela že leta 1972, so se predstavniki 35 evropskih držav ter Kanade in ZDA ta teden v Ženevi sporazumeli, da se bo 30. julija v Helsinkih začela evropska konferenca o varnosti in sodelovanju. Na tem zgodovinskem srečanju se bodo zbrali državni oziroma vladni predsedniki, da s svojim podpisom „uzakonijo" načela, o katerih so razpravljali in se zanje trdo borili na dosedanjih pripravljalnih sestankih. Pri tem gre brez dvoma za izredno pomembne dokumente, kajti s temi sporazumi naj bi bil evropski celini, ki je bila v dobi ene generacije že dvakrat glavno prizorišče svetovne vojne, zagotovljen trajen mir na načelih mirnega sožitja držav z različnimi družbenimi sistemi.

Kakšen bo pomen dokumenta, za katerega so pogajanja tekla skoraj dve leti in bila izredno trda, pogajalci pa trdovratni in zagrizeni? Odgovor na to vprašanje povzemamo po članku, ki ga je posebej za Primorski dnevnik napisala znana slovenska politična delavka Marija Vilfan, članica jugoslovanske delegacije na ženevski pripravljalni konferenci.

Dokument, ki bo podpisan v Helsinkih, ne bo neka meddržavna konvencija, ki bi jo ratificirali nacionalni parlamenti. Bo političen dokument, ki pa bo imel velik moralno političen pomen, saj ga bodo podpisali šefi držav. Pravniki pa so danes itak mnenja, da ni več mogoče jasno razlikovati med dokumentom, ki je samo političnega značaja, in dokumentom, ki je pravno trdno obvezen.

Pri sestavljanju tega dokumenta je bila bolj prisotna stvarnost in z njo konkretne obveznosti, kot je to navadno pri sestavljanju dokumentov Združenih narodov. In končno, ne pozabimo, da je še pred kratkim delil države Varšavske pogodbe od držav zahodne Evrope zid, da je bilo zelo malo stikov vsake vrste, skratka da je bila hladna vojna. Dokument, ki bo podpisan v Helsinkih, vendarle odraža popolnoma spremenjeno stanje in namen spreminjati ga tudi v bodoče. Vsekakor pa bo dokument toliko vreden, kolikor bo resnične volje za medsebojno sodelovanje evropskih držav in kolikor se bodo na raznih področjih znova in znova ustvarjali pogoji za razčistitev in poglobitev sodelovanja.

Na nekaterih področjih pa bo dokument tudi razgalil revščino, meni Marija Vilfan. Pod naslovom „stiki z ljudmi" so se predstavniki sodelujočih držav dolgo pogajali za likvidacijo hladne vojne, kolikor je zadevala družinske člane, ki živijo ločeno v državah vzhodne in zahodne Evrope, jugoslovanska delegacija pa ni uspela vzbuditi pozornosti za človeško stisko mnogih zdomcev, ki žive v državah zahodne Evrope brez družin. Dolgo so se pogajali o tem, kako se bosta medsebojno informirali vzhodna in zahodna Evropa, kon-

(Dalje na 8. strani)

Sporočilo

Zveze slovenskih organizacij na Koroškem

Nadzorni in Upravni odbor Zveze slovenskih organizacij na Koroškem sta na skupni seji po temeljitem obravnavanju posameznih točk dnevnega reda sklenila naslednje sporočilo javnosti:

1. Oba odbora sta po poročilu o zadnjih razgovorih na Dunaju le-te ocenila kot korak naprej in kot možno izhodišče za sporazumno reševanje odprtih vprašanj slovenske narodnostne skupnosti, v kolikor ne bi sklep o uzakonitvi ugotavljanja manjšine oziroma „ljudskega štetja posebne vrste" onemogočil nadaljnji dialog z vlado.

2. Po izčrpni presoji vseh kritičnih pripomb in protestov v zvezi s posameznimi stališči v „Spomenici koroških Slovencev ob 20-letnici podpisa državne pogodbe" so člani obeh odborov soglasno potrdili besedilo in vsebino Spomenice, ki temelji na dosedanjih zvezni vladi od leta 1958 naprej že večkrat posredovanih predlogih ter je bila sestavljena po predhodnih smernicah obeh odborov in v smislu dogovora koordinacijskega odbora obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev.

V kritiki vidimo — v kolikor ni naročena in vodena iz škodljivih namenov — pozitivno zanimanje naših ljudi za bitna vprašanja naše narodnostne skupnosti, odločno pa odklanjamo vse poskuse rušenja enotnosti obeh osrednjih organizacij in osporavanja njune legitimne pravice zastopanja narodnih teženj koroških Slovencev. Zlasti smatramo za neutemeljeno v kritiki izneseno mnenje, da bi zahteva po pouku materinščine na osnovi objektivnega kriterija jezika — kakor se je to doslej brez kritike zahtevalo glede verouka — pomenila ugotavljanje manjšine, ko se vendar vsa narodna in šolska borba koroških Slovencev v zgodovini vodi na osnovi objektivnih znakov narodnosti proti zlorabi subjektivnega načela priznavanja. Končno dvojezičnost za nas ni izraz narodne biti, pač pa jo zagovarjamo kot progresivno načelo za medsebojno spoznavanje in zbližanje med narodi in mora zato biti skupna zahteva manjšinskega in zlasti večinskega naroda, kakor je prišlo do izraza pred nekaj leti v Sloveniji, kjer je večinski narod nastopil proti nacionalističnim tendencam v obrambo dvojezičnosti na jezikovno mešanih področjih. Za tako dvojezičnost se hočemo boriti tudi z demokrati večinskega naroda proti vsem nacionalističnim tendencam, hkrati pa si odločno prizadevati, da bodo čimprej deležni pouka materinščine tudi vsi tisti slovensko govoreči otroci, ki iz kakršnihkoli razlogov niso prijavljeni k dvojezičnemu pouku.

3. S potrditvijo spremembe namembe zemljišča v Celovcu, ki ga je kupilo društvo „Kulturni dom", po deželni vladi sta tako mesto kot dežela grobo kršila slehernemu državljanu ustavno zajamčene pravice enakosti pred zakonom in svobodne pridobitve zemljišč. Koroški Slovenci vidimo v tem ukrepu nov primer očitne diskriminacije naše narodnostne skupnosti. Oba odbora proti tej diskriminaciji odločno protestirata in sta sklenila, da se podvzamejo vsi potrebni koraki za izgradnjo Kulturnega doma.

4. K ponovnemu v deželnem zboru iznešenemu povabilu deželnega glavarja za sodelovanje v takoimenovanem „koroškem omizju" sta odbora ugotovila, da v koroškem vzdušju, kot prihaja do izraza zlasti tudi v diskusiji po filmu „Tujci v domovini", koroški Slovenci ne vidimo možnosti stvarnega in učinkovitega razpravljanja o naših življenjskih vprašanjih.

5. Koroški Slovenci v vsej narodnoosvobodilni borbi nismo poznali bele garde in njenih ideoloških osnov, ki med našim ljudstvom tudi po vojni niso našle podpore in razumevanja. Zato tudi danes ne želimo razprave o njej in zlasti ne, da bi ob taki priložnosti postala naša dežela zbirališče vodilnih nosilcev take miselnosti in torišče mednarodne reakcije. Odbora zato pričakujeta, da se bo Katoliški dom prosvete v Tinjah že v smislu načel „Skupne Koroške" odpovedal „senzaciji", kakor je v tem trenutku edino možno razumeti najavljeni nastop Edvarda Kocbeka, ki ne more biti v korist razčistitve problema samega, še manj pa v korist naše narodnostne skupnosti.

Celovec, 15. 7. 1975.

Čuden izraz želje po dobrem sosedstvu

Dejstvo, da se je Evropa — kakor vsako leto v tem času — spet selila k toplemu Jadranu ter so se na jug začele valiti neskončne pločevinaste kolone (ki so bile tokrat še daljše kot prejšnja leta), je ljudem pri koroških listih povzročilo hude težave. Da pa so se kolone v pretežni meri pomikale preko Koroške dalje proti jugu, zlasti v Jugoslavijo, je te kroge očitno povsem spravilo ob pamet. Z velikimi naslovi o „carinskem terorju" in o „škandalu z nepredvidljivim koncem" so koroški dnevniki skušali napraviti vtis, kakor da na jugoslovanski meji vladajo strašanske razmere; svojo histerijo so podkrepili še z vestmi o težko oboroženih obmejnih organih in tako vsiljevali mnenje, kakor da se je Jugoslavija znašla že naravnost v vojnem stanju. V svoji bujni fantaziji so — da bi odkrili „vzroke" takim razmeram — ugibali med najrazličnejšimi možnostmi, ki so segale od iskanja tihotapcev mamil vse tja do odkrivanja ustaških in drugih teroristov.

Na potnike, ki so bili v tistih dneh namenjeni v Jugoslavijo, taka psihoza gotovo ni vplivala pomirjevalno. Zlasti ne, ko so se morali preko meje pomikati v dolgih kolonah, katere pa niso nastale zaradi „šikan" jugoslovanskih carinikov, ki ga so spustili preko meje na uro le do šest avtomobilov (kakor je bilo brati v koroških dnevnikih), marveč iz zelo preprostega razloga, ker je šlo v tistem času preko meje pač toliko vozil, kot jih doslej še niso zabeležili.

Naj navedemo le nekaj podatkov, ki jih je glede tega dal na razpolago republiški sekretariat za notranje zadeve SR Slovenije: v dneh od 4. do 6. julija (to je namreč čas, ko je po pisanju koroškega tiska vladal na meji „teror jugoslovanske carine") je prišlo preko meje v Slovenijo nenormalno veliko potnikov; na Ljubelju je bilo v teh treh dneh povprečje 305 vozil na uro (in ne le šest, kot so trdili oblikovalci javnega mnenja na Koroškem!), 4. julija pa celo 333 avtomobilov na uro; v Šentilju je samo 5. julija prestopilo mejo 105 tisoč oseb, torej rekordno število.

Za določeno vrsto koroških novinarjev pa stvarni podatki seveda niso zanimivi; nje precej bolj privlačujejo tendenciozne vesti, take predvsem, s katerimi je možno očrniti sosedno državo ter jo pred tujimi gosti postaviti v slabo luč. Namen, ki se skriva za tako nečedno igro, je — morda nehote — izdal „ponedeljski blebetavec" v celovški Volkszeitung, kjer je kar naravnost svetoval, naj bi tuje potnike s posebnimi letaki opozorili na „gostoljubnost" Koroške in jih tako odvrnili od nadaljnje vožnje v Jugoslavijo, kjer jih vendar čakajo tako strašne stvari. Ker mora biti taka akcija tudi dovolj „prepričljiva", je ta čudni turistični agitator zabrenkal še na politično struno in ponovil že znano storijo o tisočih in tisočih nemških vojnih ujetnikov, ki da so jih po drugi svetovni vojni pobili v Jugoslaviji. Za primer, da kakšen neverni Tomaž iz Nemčije še vedno ne bi hotel verjeti takemu prigovarjanju, pa je še dodal, da se v zvezi s „poostreno akcijo" jugoslovanske carine celo že šušlja, da hočejo s tem prikriti smrt predsednika Tita, kakor so to svoječasno napravili tudi v Sovjetski zvezi ob smrti Stalina...

Treba je priznati, da imajo koroški dnevniki v svojih uredništvih sposobne ljudi; kar pa ne pomeni, da so ti ljudje tudi pošteni novinarji. Tudi v novinarstvu namen ne posvečuje vsakega sredstva. Nasprotno: ker gre za obveščanje javnosti in s tem za oblikovanje javnega mnenja, je treba biti še posebno strog pri izbiranju sredstev, torej občutljiv za mejo med poštenim, med resnico in neresnico. Ravno to mejo pa so namenoma in zavestno prezrli tisti koroški novinarji, ki so tako tendenciozno potvarjali stvari okoli letošnjega glavnega turističnega pohoda proti jugu.

Spominjamo se, da je bilo druga leta v tem času v koroškem in avstrijskem tisku zaslediti grozljive storije o morskih psih v jugoslovanskih vodah Jandranskega morja. Letos beremo o „terorju" in „škandalu" jugoslovanskih carinikov, o jugoslovanskih „morilskih bandah" (ki da po vrsti pobijajo hrvaške emigrante v tujini) in o drugih vznemirljivih stvareh v in o Jugoslaviji.

Vsekakor precej svojstvena propaganda za domači turizem; vsekakor čuden izraz želje po dobrem sosedstvu!

Slaba vest!

Trije koroški mušketirji, ki so kot zastopniki „politične volje" Koroške dali znak za pristno koroško vojno proti televizijskemu filmu „Tujci v domovini" in njegovim avtorjem, so nastopili s skupno akcijo tudi zdaj, ko je film predvajala tudi ljubljanska televizija in ko ga nameravajo predstaviti še v ostali Jugoslaviji. Po že znani logiki in praksi, ki se je pridno poslužujejo pristaši „večnega Abwehrkampfa" in po kateri sme na Koroškem veljati le ena — namreč njihova — „resnica", so zdaj izrekli prokletstvo nad ORF ter mu očitali, da je nelojalen, da škoduje Avstriji...

Vendar pa je ta troedini bes samo izraz in dokaz slabe vesti. Slabo vest imajo, ker je film končno enkrat opozoril tudi na dejansko stvarnost na Koroškem. Slabo vest imajo, ker so zastopniki treh strank v diskusiji o filmu le preveč razkrili pravo bistvo „koroške mentalitete", namreč miselnost skrajne nestrpnosti. In slabo vest imajo, ker se je Koroška s takšno miselnostjo razkrinkala in osmešila pred širšo avstrijsko ter svetovno javnostjo.

Kärnten wieder einmal
im Zeichen des ewigen Abwehrkampfes

Die politische Dreifaltigkeit aus Kärnten rülpste wieder einmal gegen den Rest der Welt: die TV-Slowenendokumentation der Gatterer-Mitarbeiterin Dr. Trautl Brandstaller einte Kärntens SP, VP und FP im Zeichen des ewigen Abwehrkampfes.

Die der 70-Minuten-Dokumentation über die Lage der Slowenen in Kärnten folgende Diskussion präsentierte scharfschießende, hoamatlandverteidigende Volksvertreter: die Nationalräte Dr. Hans Kerstnig von der SPÖ, Valentin Deutschmann von der ÖVP und der FP-Rechtsaußen und Rassismusfreund Dr. Otto Scrinzi waren sich in der Verdammung der Sendung einig. Die Gebietsansprüche Jugoslawiens (die 30 Jahre zurückliegen; Anm. d. Red.) seien nicht genügend unterstrichen worden, den Slowenen gehe es sowieso gut, der Heimatdienst habe mit dem Ortstafelsturm nicht das geringste zu tun gehabt und schließlich hätte man doch auch die schönen Kärntner Seen im zweisprachigen Gebiet, den Klopeiner See und den Keutschacher See, in einem Schnitt unterbringen können, empörten sich die parlamentarischen Realitätskosmetiker. Zumindest Deutschmann und Scrinzi waren linientreu. Mit welcher „Vehemenz" allerdings Nationalrat Kerstnig ein Gesetz, das mit den Stimmen seiner Fraktion beschlossen wurde, „verteidigte", war mitleiderregend.

trotzdem
(Zeitschrift für junge Sozialisten, Wien)

O spravi in ljubezni
ni dovolj samo govoriti

Na številne proteste, do katerih je prišlo v zvezi z zloglasno in izpadljivo „pridigo" gosposvetskega „župnika" Mucherja ob blagoslavljanju brambovskega praporja v Vernberku, je po dolgem odlašanju škof dr. Köstner končno le odgovoril. Vendar pa bi v njegovem odgovoru zaman iskali jasno in odločno stališče k zahtevam, ki so jih vsebovali protesti vse od slovenskih duhovnikov in bogoslovcev preko slovenskih osrednjih organizacij in slovenskega pastoralnega odbora do nemško-slovenskega koordinacijskega odbora.

V odgovoru namreč ni niti besedice o tem, da je nedopustno, kako si „župnik" Mucher zamišlja nalogo in vlogo katoliškega duhovnika, ko besno napada ne le Slovence in njihove organizacije ter Jugoslavijo, marveč tudi sklepe škofijske sinode ter škofa samega. Toliko več pa govori škof o spravi in ljubezni ter o molitvi za narodnostni mir. Pravi, da bo cerkev gotovo nastopila proti krivici; „kjer pa niti pristojni strokovnjaki za manjšinska vprašanja ne morejo najti skupne linije, tam ne more biti naloga cerkve, da bi se v še vedno osporavanih vprašanjih odločila za eno stran". Nasprotno je njena dolžnost, da nenehno išče skupno osnovo, da bi lahko razpravljali stvarno, brez emocij in brez stalnih medsebojnih obdolžitev. In dalje zagotavlja škof, da je cerkveno vodstvo „s poudarkom" vplivalo na duhovnike, naj delujejo za sporazumevanje ter se izogibajo vsemu, kar bi razburjene duhove še bolj razgrelo. „Zato se nihče ne sme čuditi, če so deležni resnega opomina tisti, ki niso ravnali po tem navodilu."

Ravno pri tem svojem „opominu" pa je stopil škof na isto pot, po kateri je v podobni zadevi šla in zašla tudi posvetna oblast: s svojo pastirsko palico je zamahnil na obe strani ter prav po salomonsko ugotovil, da so krivci — če se že govori o krivdi — pač na obeh straneh. Vprašanje je le, ali ta ugotovitev izvira samo iz nepristranske ljubezni do vseh ovčic, ali pa je bila odločilna še kaka posebna „pobuda". Vsekakor je dejstvo, da si je v tej smeri močno prizadeval koroški Abwehrkämpferbund, ki je škofa opozoril na „nacionalizem" slovenske duhovščine, mu potožil o „zapostavljanju" nemških vernikov na južnem Koroškem ter očital sinodalnim organom, da enostransko zastopajo slovenske interese; po drugi strani pa je KAB zagotovil „župniku" Mucherju vso podporo (med drugim bo za svoje „bojevite pridige" dobil najvišje odlikovanje te organizacije) ter zagrozil z „ustreznimi ukrepi", če bi se mu skrivil kakšen las.

Logika o „ekstremistih na obeh straneh" je na Koroškem močno razširjena in se ji zdaj, kakor kaže, podreja tudi cerkev. In to kljub slabim izkušnjam, ki smo jih doživeli z osvojitvijo te logike tako na deželni kot na državni ravni. Saj je prav ta logika privedla do tega, da so nacionalistični in neonacistični skrajneži lahko nekaznovano divjali nad uradnimi krajevnimi napisi, se znašali nad Slovenci ter grozili celo zveznemu kanclerju in dejansko napadli deželnega glavarja.

V znamenju te „izravnalne pravičnosti" očitno tudi razni Mucherji lahko zlorabljajo verske obrede za nebrzdano gonjo proti vsem, ki se ne pustijo prekrstiti v njihovo „vero" o enem in edinem božanstvu — „domovinski zvestobi", kakor jo pridigajo Heimatdienst in njemu sorodne organizacije. Ali bo škofova beseda o spravi in ljubezni dovolj glasna in dovolj močna, da bi zaustavila to široko zasnovano ščuvanje na narodnostno mržnjo? Ali pa jo bodo njeni glasniki v ornatu razumeli le kot slabost, kakor se je že zgodilo s popustljivostjo na posvetnem področju?

Odklanjamo vzdušje nestrpnosti

V Kranju so imeli pred nedavnim prireditev „Ustni časopis", na kateri so visoki predstavniki družbeno-političnega življenja Slovenije in iz drugih jugoslovanskih republik govorili o raznih aktualnih vprašanjih tako notranje kot tudi zunanje politike. Kot gost se je prireditve udeležil tudi predsednik ZSO dr. Franci Zwitter, ki je reprezentantnemu zboru več kot 600 udeležencev iz gorenjskih občin v kratkih potezah orisal trenutni položaj slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Predsednik ZSO je ugotovil, da so 30 let po osvoboditvi in 20 let po podpisu državne pogodbe razmere na Koroškem takšne, da si Slovenci v prihodnosti ne moremo obetati nič dobrega. Opozoril je na diskusijo, ki je sledila TV-filmu „Tujci v domovini" in ki je pokazala strašansko veliko nestrpnosti, sovraštva in nerazumevanja za naše probleme, pa prav nobene pripravljenosti za njihovo reševanje. **„Človek ne bi verjel, da je 30 let po podpisu ustanovne listine Združenih narodov kaj takšnega še mogoče,"** je dejal dr. Zwitter. Niti trohice ni posluha za potrebe slovenske narodne skupnosti, za končno reševanje odprtih vprašanj in celo ne za naša dokazovanja, da smo koroški Slovenci avstrijski državljani in da imamo po ustavi pravico do enakopravnosti v javnem življenju, do našega materinega jezika, do pouka v šolah ter enakopravnosti na kulturnem in gospodarskem področju.

„Če smo pred kratkim morda še lahko govorili, da so razlike v stališčih avstrijskih strank v odnosu do nas, imamo od pomladi naprej samo še strnjeno fronto nemškega nacionalizma," je naglasil predsednik ZSO. „Danes vsi zahtevajo tako imenovano ugotavljanje manjšine ali, kot to imenujejo, ljudsko štetje posebne vrste. Vlada je že razposlala osnutek takšnega zakona in Slovenci smo pred tem, da bomo doživeli tudi ta poskus nemških nacionalistov. Njihova želja je, da bi na lep statističen način uničili naše postojanke in svetu dokazali, kar vedno spet govorijo. Kajti še lani so pred Združenimi narodi v komiteju za odpravo rasne in druge diskriminacije trdili, da v Avstriji ni etničnih in narodnih manjšin in ne slovenske narodne skupnosti na Koroškem."

Govornik je dejal, da koroški Slovenci odklanjamo vzdušje nestrpnosti, sovraštva in popolnega nerazumevanja za naše narodne in življenjske probleme. Dejal je, da se je v gonjo nemških nacionalistov vključil celo sam državni predsednik dr. Kirchschläger, ko je izjavil, da je postalo vprašanje pereče in da so se poslabšali odnosi med sosednjima državama šele tedaj, ko so vstopili v politično življenje abiturienti slovenske gimnazje. **„Nočejo pa priznati, da so se odnosi med obema državama začeli spreminjati leta 1970, ko so nemški nacionalisti spet stopili na plan in nam napovedali vojno. To je tisto, kar se je dogajalo že pred pol stoletja, ko so predstavniki istih sil poudarjali, da imajo samo še eno generacijo časa, da prevzgojijo Slovence na Koroškem. Danes govorijo o preusmerjanju Slovencev. To je nova beseda o raznarodovanju, katerega namen je tudi ugotavljanje manjšine."**

Med drugim je predsednik ZSO opozoril na najnovejši primer očitne diskriminacije koroških Slovencev — zadevo okoli zemljišča za Kulturni dom v Celovcu, ter menil, da jih je verjetno strah, da bi Slovenci z našim domom oblatili središče in nemško postojanko na jugu nemškega naroda. Prav tako pa je omenil tudi zadevo „Kocbek" in dejal: „Če se danes v Avstriji, v tako imenovani pluralistični družbi, zgražajo nad kritiko glede slovenskega pisatelja Kocbeka, zaradi njegovega napačnega prikazovanja zgodovine NOB, potem je naravnost nezaslišano, kako zasledujejo svoje lastne kulturne delavce." Kot primer je navedel gonjo proti avtorjem filma „Tujci v domovini", ker so si upali prikazati koroško resničnost v drugačni obliki, kot smo jo bili vajeni gledati v koroškem klišeju. **„Tu gre dejansko za kulturni boj, gre za duhovno nasilje,"** je poudaril dr. Zwitter, ki se je ob koncu zahvalil za podporo, ki jo nudijo koroškim Slovencem rojaki v Sloveniji in vsi jugoslovanski narodi ter prosil, da bi naš boj podpirali tudi v bodoče, „kajti od dialoga v notranjosti naše države, kot vse kaže, ne moremo mnogo pričakovati".

Pestro letno poročilo

Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu

Kar težko je verjeti, da je minilo že osemnajst let, odkar je s prvimi tremi razredi stopila v življenje slovenska gimnazija v Celovcu. Osemnajsti zvezek njenega „Letnega poročila" vendar odstrani vsak dvom, poleg tega pa posreduje tudi še bogato zbirko najrazličnejših podatkov, iz katerih si lahko ustvarimo zanimivo sliko dosedanjega razvoja edine slovenske srednje šole na Koroškem.

Skoraj sto strani obsega „Letno poročilo" za šolsko leto 1974-75. Vsebuje kroniko dogodkov na šoli, izmed katerih je bil gotovo najvažnejši otvoritev novega šolskega poslopja, tako da se je po osemnajstih letih „podnajemništva" v tuji zgradbi končno le zaključila doba stalnega popoldanskega pouka. Nadalje beremo o šolski akademiji, ki je s svojim pestrim sporedom spet našla bogat odziv tudi v nemškem tisku. Beremo o letošnji maturi, ki je bila že trinajsta po vrsti, odkar so prvi dijaki sedli v klopi slovenske gimnazije: z letošnjimi maturanti (bilo jih je skupaj 36) je število vseh dosedanjih abiturientov naraslo že na 403. Vendar pa slovenska gimnazija zaradi tega še ni „veliki strup", kakor je zdaj deželni šolski svet zavrnil tozadevni hujskaški izpad na zborovanju Heimatdiensta; in tudi niso slovenski maturanti krivi zaostritve odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo, kakor izhaja iz posebnega poročila o obisku zastopstva šole pri zveznemu predsedniku dr. Kirchschlägerju (čeprav le-ta svoje prvotne izjave z ničemer ni preklical).

Poleg podatkov, ki se nanašajo izključno na zadnje šolsko leto, najdemo v „Letnem poročilu" tudi razno gradivo, ki velja za vso dosedanjo „življenjsko dobo" te šole. V tem oziru je brez dvoma posebno zanimiva in zgovorna razpredelnica razredov in učencev, ki da je pregled za vsa leta od ustanovitve do danes. Slovenska gimnazija, ki je stopila v življenje v šolskem letu 1957-58 s prvimi tremi razredi, je na začetku svoje poti štela 101 dijaka. Takrat so mnogi mislili, da so tej ustanovi ure štete. Veselje takih „prijateljev" koroških Slovencev se ni izpolnilo, kajti slovenska gimnazija se je iz leta v leto krepila, nenehno se je večalo število njenih učencev. Že v tretjem letu svojega obstoja je prvič imela paralelni razred, v predzadnjem šolskem letu pa je imel 1. razred celo že tri paralelke, medtem ko je bilo v pravkar zaključenem šolske letu na slovenski gimnaziji že 18 razredov s skupno 436 dijaki in dijakinjami. Hkrati s porastom števila dijakov in razredov je razumljivo naraščalo tudi število učnih moči, ki jih je imela šola zdaj že 32.

Med ostalimi prispevki naj omenimo ravnateljevo poročilo o otvoritvi šolskega poslopja; strokovni nadzornik dr. Valentin Inzko je posvetil svoj zapis trem „odlikovancem" — ravnatelj dr. Pavle Zablatnik je postal dvorni svetnik, profesorjema dr. Anici Petek in dr. Janku Polancu pa je bil podeljen naslov višjega študijskega svetnika; dr. Anton Feinig nadaljuje s svojo razpravo o krajevnih, ledinskim in hišnih imenih v Rožu; dr. Stanko Cegovnik razpravlja o dekletih-študentkah v mednarodnem letu žene; dr. Anton Wutte poroča o lanskoletnem potovanju maturantov po Jugoslaviji; prof. Milan Kupper je zbral podatke o športnih dogodkih; šestošolki Andreja Hartmann in Eva Kraut pa se spominjata pevske izmenjave med slovensko gimnazijo in gimnazijo v Wolfsbergu ter obiska gimnazijskega zbora v Celju (bronasta medalja Mladinskega pevskega festivala) in Slovenj Gradcu.

V zadnjem delu „Letnega poročila", ki je spet bogato ilustrirano ter se zaključuje s kratkim povzetkom v nemščini, pa so nanizani še zanimivi prispevki socio-ekonomskega značaja, od kod so bili dijaki v šolskem letu 1974-75 (kraji njihovega stalnega bivanja so upodobljeni tudi na pregledni karti); posebna razpredelnica predstavlja dijake po starosti in razredih; v kratki analizi in razpredelnici pa je prikazana socialna sestava družin, ki so pošiljale dijake v slovensko gimnazijo.

Že ta kratki pogled na vsebino „Letnega poročila" daje zelo zanimivo podobo ter naravnost sili k podrobnejšemu študiju te vsakoletne publikacije in s tem k poglobljenemu zanimanju za položaj, delo in razvoj Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu.

Prešernova bibliografija

izšla pri mariborski založbi Obzorja

Kot sad petindvajsetletnega dela je izšla Prešernova bibliografija, ki na 760 straneh velikega formata prinaša podatke o vsem, kar je bilo napisanega in natisnjenega o Prešernovem življenju in delu od leta 1800 pa do 1970. To izredno pomembno delo je izšlo za 175-letnico Prešernovega rojstva, avtorica pa je Štefka Bulovec, ki je z zbiranjem gradiva začela že leta 1946 ter obsežno in zahtevno delo končala leta 1970.

„Prešernova bibliografija" prinaša v sistematičnem redu vse dostopne bibliografske podatke o delu Franceta Prešerna. V posebnih poglavjih so evidentirani pesnikovi rokopisi, objave in prevodi njegovih poezj, navedene so uglasbitve njegovih del, leposlovne upodobitve Prešerna in razumljivo celotno prešernoslovje, tako slovensko kot tuje, skratka: ob pesnikovem opusu je navedeno vse, kar so Slovenci in drugi doslej vedeli povedati o Francetu Prešernu.

Izredno pomembna knjiga je izšla pri mariborski založbi Obzorja ter stane na knjižnem trgu 240 dinarjev. Interesenti jo lahko naročijo tudi v knjigarni „Naša knjiga" v Celovcu.

Angleži prodajajo gradove

Zaradi novih, dodatnih davkov na nepremičnine, ki jih napoveduje angleška vlada, je nastal med aristokratskimi lastniki prelepih angleških gradov pravi preplah. Vzdrževanje gradov je že sicer drago, napovedi o novih davkih pa so strah pred stroški še povečale in povzročile pravo poplavo časopisnih oglasov, podobnih naslednjemu: „Prodam dobro ohranjen grad, 25 spalnic, šest sprejemnih dvoran, prostori za služinčad, prekrasen vrt z eksotičnim drevjem v okolici Londona. Cenjene ponudbe sporočite tajniku vojvode . . .".

Britanija je znana po tem, da ima najlepše gradove na svetu. Precej jih je v lasti države, še vedno pa jih je veliko tudi v zasebnih rokah. Potomci nekoč mogočnih plemičev vendar ne vedo, kaj naj počno z njimi. Vzdrževanje je drago, stroški ogrevanja astronomski, kupce je zelo težko dobiti. Da bi vsaj malo pomagali tem aristokratskim lastnikom, ki jim je od nekdanjega premoženja pogosto ostal le naslov, so ustanovili „urad za zgodovinske stavbe", ki nastopa kot posrednik pri iskanju kupcev.

Z gradovi na Angleškem je res nekaj narobe: tako npr. lastnik ponuja grad za 12.000 funtov, ob njem stoječo nekdanjo kočijažnico pa za dvakrat več; vojvoda norfolški išče stanovalce za svoj 80-sobni grad v severni Angliji, neki škotski plemič pa ponuja svoj grad, kjer menda živi legendarna pošast . . .

Angleški graščaki, ki se ne bi radi odpovedali svojim dvorcem, pa iščejo pot iz zagate v tem, da za ogled teh zgradb zahtevajo precej visoko vstopnino. Vendar je vprašanje, ali bodo s tem ohranili veljavnost pregovora, da je Angležu dom njegov grad.

Skupina naših študentov

obiskala slovenske ustanove v Trstu

Na povabilo Slovenskega raziskovalnega inštituta v Trstu (SLORI) je bila veččlanska skupina članov Kluba slovenskih študentov na Dunaju konec minulega tedna na obisku v Trstu, kjer se je seznanila s položajem in življenjem tamkajšnje slovenske narodnostne skupnosti ter delom njenih ustanov.

Koroški slovenski študenti so bili najprej gostje Slovenske kulturnogospodarske zveze, kjer so jim predsednik Boris Race in sodelavci obrazložili razmere, v katerih živi in dela slovenska narodna skupnost v Italiji. Spoznali so tudi položaj posameznih občin ter se seznanili s perečimi vprašanji tamkajšnjih Slovencev. Sledil je obisk pri Primorskem dnevniku, ki ni le osrednje glasilo slovenske narodne skupnosti v Italiji, marveč hkrati tudi edini slovenski zamejski dnevnik. Zgodovino lista in njegovo vlogo je orisal urednik Jože Koren, ki je naglasil, da Primorski dnevnik dosledno spremlja tudi življenje in boj koroških Slovencev.

Posebno zanimivo za naše študente je bilo srečanje s sodelavci Slovenskega raziskovalnega inštituta, ki so jim posredovali obširno in informativno poročilo o tej za Slovence v Italiji nedvomno izredno pomembni ustanovi. Čeprav ima inštitut — kakor je povedal ravnatelj dr. Karel Šiškovič — za seboj komaj nekaj več kot leto dni obstoja, je opravil že obsežno delo in zabeležil lepe rezultate. Pri tem pa se mora boriti s številnimi težavami, med katerimi je treba posebej omeniti dejstvo, da deželne oblasti inštituta sploh ne priznajo, čeprav bi mu po načelu enakopravnosti morale nuditi tudi ustrezno finančno podporo, kot jo uživajo podobne ustanove. V diskusiji je bilo med drugim govora tudi o tesnejšem sodelovanju med inštitutom ter slovenskimi študenti na Dunaju in je bil narejen konkreten predlog, da bi v ta namen osnovali poseben koordinacijski odbor.

Med svojim bivanjem v Trstu so imeli študentje pogovore še s predstavniki posameznih političnih skupin, ki združujejo Slovence. Predvsem pa so se sestali s člani komisije za mladino in šport pri SKGZ, s katerimi so razpravljali o možnostih poglobljenega sodelovanja. Obiskali so tudi Rižarno, ki je kot edino nacistično koncentracijsko taborišče urejeno zdaj kot muzej in narodni spomenik; bolj družabnega značaja pa je bil še obisk na vinski razstavi v Nabrežini.

Člani KSŠ so svoje gostitelje seznanili z ustrojem in delom svoje organizacije ter jim v kratkih potezah predstavili položaj slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem ter njen boj za dosego pravic, zagotovljenih v členu 7 državne pogodbe.

Pri vseh pogovorih je bila ugotovljena velika podobnost razmer, v katerih živijo Slovenci v Italiji in v Avstriji. Zato je bila tudi z obeh strani poudarjena potreba in želja po čim tesnejših stikih in vsestranskem sodelovanju. Ravno v tem duhu in s tem namenom pa je potekal tudi sedanji obisk naših študentov pri slovenskih ustanovah v Trstu.

TONE SVETINA 288

UKANA

TRETJA KNJIGA

Boril se je proti Srbom na Drini, proti Italijanom na Sveti Gori, proti Rusom v Galiciji. Kako naj bi se bil sprijaznil s komunsti, saj je izbral za drugo ženo hčerko ruskega polkovnika, emigranta, in se nacedil z odporom proti sovjetizmu. Nekaj noči mu je vzelo razmišljanje o očitkih enega od zasliševalcev, ki mu je rekel: „Vi, ki ste se borili za obstanek slovenskega naroda in hoteli biti njegov voditelj, ste v praksi kaj čudno zastopali njegove koristi. Že to, da ste vzeli za ženo Nemko, potlej pa Rusinjo, je slab zgled. Če bi vas drugi Slovenci posnemali in bi se ženili po vašem zgledu, bi v dveh generacijah izginili s sveta kot narod."

Da, to je bilo prilagajanje, nič drugega. Kakor dnevnik, ki ga je pisal že nekaj let. Tako vdan je bil gospodarjem, da je vedno pisal v jeziku tistega, kateremu je služil. Tako je gotici, ki jo je uporabljal v stari Avstriji, sledila cirilica, le-tej italijanščina in nato nemščina v latinici, zadnji zapiski pa so bili slovenski, ker angleščine ni znal in Angležev ni maral.

Hvaležen je bil sodnikom, da so mu izkazali čast stopiti pred puške. Saj je bil že tisoč devetsto enainštirideset-ega leta načelnik štaba skupine armad in idejni vojaški voditelj protikomunistične vojske. Ta odločitev mu je lajšala misel na smrt. Sam v sebi je spet proučil vse, česar so ga obtoževali. Zakaj je bil za Nemce? Samo zato, ker bi bil en sam okupator boljši od treh. Italijanov ni maral, ker so delali v glaze rokavicah, cilj pa so imeli tak kot Nemci. In zakaj je bil potem z Nemci? Zato, ker bi nas zahodni zavezniki uporabili kot topovsko krmo, ker jim je do Slovencev toliko kot do Hotentotov. V olajšanje mu je bilo tudi to, da bosta Rösener in Rainer visela. Kolikokrat sta poudarjala, da predstavljata silo, pred katero se trese ves svet! Veselil se je tudi, da je pomagal razbiti generalštab slovenskega klerikalizma, sestavljen iz zaplotniških vatikancev, ki bi bili radi na teokratsko jezuitski način pomagali na noge svetovni moči Vatikana in ohranili svoje nikdar polne buržujske lonce. Bil je sit farjev, saj so se od škofa navzdol vtikali v njegovo domobransko vojsko — njihovi kurati so bili najbolj umazanih rok in so več škodili kot koristili. . . .

Nehvaležneži! V njegovi senci so životarili in kovali svoje osti. Poslednji dan, ko ni bilo nobene avtoritete več, je škof, ta pijanec, zahteval njegov odstop . . . Kdo ve, kje je sedaj? Najbrž spet pije kri Kristusovo in jé božje telo nekje v papeževi senci ali pa jo je pobrisal v Ameriko . . . Ljudje, ki so delali po njegovih tajnih navodilih, pa bodo končali na vislicah ali padli pod kroglami zmagovalcev ali leta trohneli po ječah zavoljo reči, ki jih niti razumeli niso . . .

Zdaj, ko je stopal pred puške, je bil na tihem zadovoljen sam s seboj. Konec koncev je le zdržal in se iz oči v oči pogledal s svojimi sovražniki, jim priznal, kar imajo prav, in jim oporekal, s čimer se ni strinjal. Končno je bil le pogumnejši kot Srb Paranos, ki si je na poti vrnitve v domovino sodil sam in se obesil. Zdaj je spoznal, da ni zaman sovražil Angležev, saj jih je vedno imel za nasprotnike Slovanov.

Kamniti zid, okrušen od krogel, se mu je naglo bližal. Tu, kjer je nekaj krvavih madežev, se bo nehal njegov svet . . . Ta misel ga je stisnila, da se je še bolj sklučil. Poveljujoči oficir KNOJ mu je dejal:

„Gospod Rupnik! Sedaj pokažite, da ste res general!"

Nič ni odgovoril, le hrbet je zravnal in se zazrl v sivino neskončnosti. Zdelo se mu je, da vidi ogromne množice, ki se vale in zgrinjajo okoli njega . . . to so slovenski kmetje, delavci in inteligenca . . . njegova vojska, ki jo vodi njegov sin Vuk . . . Množica ga pozdravlja, mu kriči in mu vpije: „Živel general Rupnik! Naj živi naš vodja! . . ."

Prispel je do stene. Obrnil se je in se zagledal v cevi, naperjene naravnost vanj.

Kar je imel moči, je kriknil:

„Naj živi slovenski narod!"

In imel je občutek, da je končal slavnosten zbor . . .

Salve ni več slišal, zdrsnil je v praznino.

10

Od vseh, ki so stopali na zadnjo pot, se je gaulajter doktor Rainer počutil najmanj krivega. V zaporu se je zagovarjal, da je izvajal voljo führerja, ki je bil po navdihu višje usode poslan na svet, da povede nemški narod k zmagi, pa je bil po naključju premagan. On ni ničesar zagrešil. Tudi sedež oblasti je imel zunaj te pokrajine, v Celovcu, in ni kriv, če se vojaški in policijski vodje niso držali vojnega prava ter so počenjali reči, ki jih zmagovalci štejejo med zločine. Sicer pa so domači ljudje, domobranci in četniki, počenjali isto kot nemška vojska.

Kot pravnik je bil ogorčen, da sodijo voditeljem premagane države. Celo protestiral je proti tej nesramnosti, ki se je prvič pojavila v zgodovini človeštva.

So mar ljudje res tako nori, da mislijo, da bo s tem konec vojn? Države se zavoljo nekaj milijonov ljudi, pobitih v tej vojni, ne bodo odpovedale boju, tej naravni

SPD Danica sodelovala na „Večeru srečanja"

Minulo soboto zvečer je Avstrijsko-jugoslovansko društvo na Koroškem, ki letos obhaja 20-letnico svojega obstoja, priredilo na dvorišču celovškega Deželnega dvorca (Burggasse) „Večer srečanja".

Na tem večeru, ki se je odvijal pod častnim pokroviteljstvom celovškega župana Guggenbergerja in obeh podžupanov Medwescheka in Valona, je poleg gostov iz Slovenije — folklorna skupina „Sava" iz Kranja in tamburaški zbor „Bisernice" iz Reteč ter domačih sodelavcev, med katerimi so bili pevski krožek Fürnitz-Brnca, folklorna skupina „Edelweiß" in otroška folklorna skupina, obe iz Celovca, nastopil tudi pevski zbor SPD „Danica" iz Št. Vida v Podjuni, ki se ponaša s tem, da ima že nad 60-letno tradicijo. Med številnimi gosti, ki so obiskali jubilejno prireditev je bil tudi jugoslovanski konzul v Celovcu Peter Župančič in številni predstavniki kulturnega in političnega življenja Koroške.

Kljub neugodnemu vremenu, je publika do zadnjega kotička napolnila dvorišče deželnega dvorca in tako prepričljivo pokazala zanimanje za tovrstne prireditve. Zbrano publiko je pozdravil celovški župan Guggenberger, ki se je iskreno zahvalil za številno udeležbo in zelo pozitivno ocenil, da dva koroška zbora dveh jezikov skupno nastopata.

Povezavo skozi obširni in pestri spored je mojstrsko izvedel Hubert Repnik. Med drugim je povedal, da so za jubilejno prireditev pridobili domače sodelavce in pa tudi sodelavce iz Slovenije, ki bodo s petjem, glasbo in plesom predstavili folkloro obeh sosednjih držav. To je, je nadaljeval Repnik, dvojno srečanje — po eni strani med Avstrijo in Jugoslavijo, po drugi strani pa med nemškimi in slovenskimi kulturnimi delavci Koroške.

Jubilejna prireditev bi lahko bila še uspešnejša, če bi se sodelujoči držali navodil vodstva prireditve, ki je imelo v načrtu, da bi nemški zbor iz Brnce zapel tudi slovensko in obratno slovenski zbor nemško pesem. Na žalost se voditeljica pevskega krožka Fürnitz ni držala dogovora (niso se naučili slovenskega teksta „Zdravljice), tako da je ta točka odpadla in publika je bila prikrajšana za ta užitek. Prav na tem srečanju bi bila najlepša priložnost tudi v dejanjih pokazati pripravljenost po sodelovanju, če bi oba zbora skupno zapela nemško in slovensko pesem. Kot že večkrat, tako sta tudi tokrat folklorna skupina „Sava" iz Kranja in tamburaški zbor „Bisernice" iz Reteč našo publiko seznanila z glasbo in plesi jugoslovanskih narodov, folklorna skupina „Edelweiß" pa z avstrijskimi plesi in glasbo. Oba pevska zbora, Danica in pevski krožek Fürnitz-Brnca sta skrbela za pevski užitek in sta zato bila nagrajena z navdušenim aplavzom. Tudi izvajanja otroške folklore iz Celovca je publika dobro sprejela.

Avstrijsko-jugoslovansko društvo na Koroškem je s to jubilejno prireditvijo ponovno pokazalo, da se prizadeva ustvariti boljše pogoje za medsebojno razumevanje, bodisi med obema deželama, kot tudi med obema narodoma na Koroškem. Da pri takšnih poslanstvih naletiš na razne težave, je pač treba vzeti v račun. Koroški Slovenci pozdravljamo prizadevanja Avstrijsko-jugoslovanskega društva na Koroškem in mu čestitamo za praznik z željo, da bi v tem smislu nadaljevalo s svojim delom.

Slovensko prosvetno društvo „Vinko Poljanec" v Škocijanu vabi na

PESTRI VEČER

ki bo v nedeljo 20. julija 1975 ob 20. uri v farni dvorani v Škocijanu.

Sodelujejo: mešani pevski zbor „Podjuna" iz Pliberka, moški pevski zbor „Vinko Poljanec" iz Škocijana in folklorna skupina DPD „Svoboda" Predoslje.

Ljubitelji lepega petja in plesa prisrčno vabljeni!

Odbor

Lep obisk koroških muzejev

V maju in juniju je Koroški deželni muzej, tako v svojem glavnem poslopju v Celovcu, kot v ostalih muzejih — na Štalenski gori (Keltsko-rimske izkopanine), v Gospej sveti (muzej na prostem) in v Teurniji (St. Peter im Holz) obiskalo okrog 30.000 ljudi.

2. julija so v deželnem muzeju odprli posebno razstavo „Koroško rudarstvo v zgodovini in kulturi", ki bo odprta do začetka oktobra.

Ponovno sporočamo, da je deželni muzej v Celovcu odprt vsak dan razen ob ponedeljkih in sicer od torka do sobote od 9. do 16. ure, ob nedeljah in praznikih pa od 10. do 12. ure. Nadalje so odprti:

Muzej na prostem v Gospej sveti, vsak dan do 9. oktobra od 9. do 17. ure, od 10. oktobra naprej pa samo ob posebnih prijavah.

Keltsko-rimske izkopanine na Štalenski gori vsak dan od 8. do 18. ure do 15. oktobra.

Arheološki in zgodnjekrščanski muzej Teurnia v St. Peter im Holz, vsak dan od 9. do 12. ure in 13. do 17. ure do 15. oktobra.

Obisk muzejev toplo priporočamo.

ČESTITAMO

Z magisterijem so končali študij: MAJA KUPPER iz Borovelj iz slovenščine in telovadbe, na dunajski univerzi

MARIJA WROLICH, roj Rutar iz Žitare vasi iz nemščine in ruščine, prav tako na dunajski univerzi

LUDOVIK KARNIČAR iz Obirskega za tolmača ruščine, na graški univerzi. Vsi trije so maturirali na slovenski gimnaziji v Celovcu.

Na univerzi v Innsbrucku je z doktoratom zaključil filozofske študije MARKO MAIRITSCH, stolni vikar v Celovcu.

Vsem k njihovem uspehu iskreno čestitamo.

Enakopravnost na Ljubelju

V petek, 4. julija sem se z družino Smid, ki je imela s seboj triletnega otroka, iz Slovenije preko Ljubelja vračal domov v Slovenji Plajberk. Moj zet Smid, ki je vozil avto, je na obmejnem bloku na Ljubelju zahteval, da se obmejne formalnosti opravijo v slovenskem jeziku. Carinik Hans Bahr, ki je takrat služboval na meji, je dejal da ni tolmača, vendar pa lahko počakajo, da ga pokličejo. Carinika sem nato vprašal, kako dolgo bo treba čakati. Odgovor je bil jedrnat: „tako dolgo, da kdo pride, to pa lahko traja tudi dalj časa"; sicer pa razumete nemško, je dejal mojemu zetu. Čeprav razumem, je dejal moj zet, imam po avstrijski državni pogodbi kot koroški Slovenec pravico, da se z nami uraduje tudi v slovenščini in te pravice se poslužujem. Kljub temu argumentu smo bili obsojeni, da čakamo, morda tudi nekaj ur na tolmača, ki stanuje nekje v dolini. Takšno je „uradovanje" za koroške Slovence na mejnem prehodu na Ljubelju. Kakšna razlika v uradovanju na jugoslovanski strani, kjer te jugoslovanski cariniki ogovarjajo kar v nemščini. Tam ni treba iskati tolmača v dolini, ker večina uradnikov obvlada nemščino na meji sami. Mi koroški Slovenci vidimo v takšnem načinu uradovanja veliko krivico in zapostavljanje. Zaradi otroka in noči smo bili prisiljeni popustiti. V nasprotnem primeru bi se lahko zgodilo, da bi še ure čakali na Ljubelju na odrešenje. Da takšen način uradovanja služi samo enemu namenu, da se ljudje ne bi posluževali slovenščine, ni treba posebej poudarjati.

Upravičena zahteva po slovenskem uradovanju na ljubeljskem obmejnem prehodu torej pomeni, prevzeti prostovoljno kazen ali pokoro, da lahko več ur čakaš, da prikličejo tolmača iz doline. Višek nesramnosti pri tem pa je še to, da se koroškim Slovencem s strani oblasti celo očita, da je glede dvojezičnosti vse urejeno, vendar se pa koroški Slovenci ne poslužujejo teh pravic. Ob takšni morali je pojem enakopravnost samo še burka za slepljenje tuje javnosti.

Feliks Wieser, Slovenji Plajberk

Sele

Pred nedavnim je imel občinski odbor v Selah pod predsedstvom župana Hermana Velika občinsko sejo, na kateri so med drugim potrdili tudi letni obračun za leto 1974, ki je izkazal presežek v višini 236.000 šilingov. Predsednik nadzornega odbora občinski odbornik Hribernik Anton je s tem v zvezi pohvalil korektnost gospodarskega vodenja občine. Na predlog podžupana Jožefa Oražeja je občinski odbor potrdil obračun za leto 1974 in dal županu razrešnico.

Zgoraj omenjeni presežek so nato v obliki dodatnega proračuna vključili v redni proračun za leto 1975, ki v nekaterih postavkah ni zadoščal potrebam. Tako bodo denar porabili za vzdrževanje cest in hudournikov, za prispevke raznim društvom itd. Poleg tega je občinski odbor sklenil svoj prvi izredni dodatni občinski proračun za leto 1975 v višini 140 tisoč šilingov za nujno popravilo šole v Selah cerkev,

Na seji je župan tudi poročal o škodi, ki jo je spomladi povzročilo neurje. Izrazil je upanje, da bodo prizadeti kmalu dobili odgovarjajočo pomoč. Nadalje je poročal o poteku razgovorov občinskih zastopnikov z deželnim svetnikom Schoberjem in dr. Kapellarjem o željah za leto 1975. Ti razgovori so imeli pozitiven odziv. Manj uspešen je bil razgovo z deželnim vodstvom za finance, s katerim se župan še vedno pogaja za prispevek za asfaltiranje ceste na področju, kjer stojijo hiše za carinike v Selah cerkev. Na predlog župana je občinski odbor gasilskim društvom v Selah cerkev in Selah-Borovnica oziroma njihovim članom izrekel zahvalo za vso požrtvovalnost pri minulih katastrofnih akcijah. Občinski odbor je poleg tega še čestital gasilskemu društvu Sele-cerkev, ki je na gasilskih tekmovanjih dosegel naslov mojstra v okraju. Na koncu seje se je župan zahvalil za tesno in konstruktivno sodelovanje občinskega odbora.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

razpisuje v sodelovanju z osnovno šolo v Vuzenici ob Dravi

LIKOVNO KOLONIJO

v dneh od 17. do 23. avgusta 1975 v Vuzenici ob Dravi. Ker je število mest omejeno, prosimo, da prijavite res samo otroke, ki jim je slikanje v veselje in so na tem področju v šoli odlični. Prijave je treba poslati najkasneje do 31. julija 1975 Slovenski prosvetni zvezi, Celovec, Gasometergasse 10, kjer dobite tudi vse tozadevne informacije.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA —

selekciji, ki je hkrati razvedrilo in pospešuje gospodarski napredek. Saj se ljudje množe kot podgane. Če se ne bi pobijali, bi prenapolnili zemljo in se izrodili.

Njegova predsmrtna tolažba je bila, da ne umira le za sedanjo, temveč tudi za bodočo Nemčijo. V sanjah se je vračal na shode, kjer so vihrale zastave in pele fanfare, kjer so se delile časti, ki spremljajo veliko politiko. V mislih je ostal führerju zvest, čeprav je klonil pred zasliševalci. Sam v sebi se je tolažil s führerjevim izrekom: „Čim bolj vas bodo sovražili, tem bolj vas bodo spoštovali."

Na procesu pa je spoznal, da svet tako sovraži nemške voditelje, da morajo umreti. Je bil njegov trud zaman? Naložili so mu, da napravi to deželo nemško, bil je zgodovinski vzvod, ki naj bi bil spojil Severno morje z Jadranom . . .

Stopal je na morišče. Kaj bo zdaj, ko jih ne bo več? Svet se bo vrtel dalje in opičji ples se bo nadaljeval brez njihovega reda. Ljudje, trdi kot Kruppovo jeklo, so samo enkrat zablesteli kot bajoneti v soncu in zdrsnili z odra. Škoda, da narod ni zdržal dalje in se ni boril bolje . . .

Podredil se je božji previdnosti. Pred obličjem smrti se je skušal ogniti posvetnim sodnikom. Nad njimi so višje sile. Te bodo odločile, ali bo nemški narod živel ali pa bo po tej izgubljeni vojni umrl. Če bo po tej vojni živel bolje kot prej, naj on, Rainer, umre brez kesanja. Če bo živel slabše, potem naj nacistom oprosti . . . poskusili so in spodletelo jim je . . .

Šele pod vislicami se je spomnil, da ima ženo in kopico otrok. Zaman si je prizadevala, celo prek Vatikana, da bi ga pomilostili. Kako naj bi ga, ko je v tej vojni poginilo od njihovega orožja toliko očetov in otrok . . .

Obstal je negotovo. Vse, kar je mislil, se je razblinjalo v oblakih . . . Pogledal je v sonce in objela ga je tema. V njem ni bilo več ponosa in oholosti. Vse se je preokrenilo. Vdano je sklonil glavo, ko mu je padla za vrat zanka. Po licih so se mu ulile solze in nenadoma se mu je zazdelo vse laž, kar je pred tem mislil. Da bi prišel do drugih sklepov, mu ni bilo dano. Na vratu je začutil prijem, kot bi ga stisnile klešče, in misel mu je zamrznila . . .

11

Doktor Hacin si je med potjo k vislicam snel očala in jih obrisal. Zdaj svet ni bil več meglen in obrisi predmetov so se spet zaostrili. Vojaki in policija so bili razvrščeni podobno kot takrat, ko so obešali doktorja Kanteta. Zazdelo se mu je, ko da ne gre zanj in da je povabljen k neki posebni predstavi, kjer bodo obesili nekoga drugega. V zaporu je lagal in zanikal vse, kot lahko laže samo policijski šef z dolgoletno prakso v službi različnih gospodarjev. Delal se je uradnika, ki je, vdan krščanski stvari, izvrševal voljo in želje svojega vodstva. Upiral se je zasliševalcem in sodnikom, jih obtoževal in zanikal tudi reči, ki so mu bile dokazane s pričami. Na zunaj je bil močan in bojevit kot prvi Kristusovi apostoli, znotraj pa je bil že razžrt od razočaranja. V vlogi, ki si jo je bil izbral, se je počutil bedak. Izdali so ga njegovi somišljeniki, ki jim je dolga leta delal usluge, jim dajal poročila in jim omogočal, da so jih Nemci pustili pri miru čakati na Angleže. Celo škof ga je razočaral in izdal, mirno ga je žrtvoval kot odsluženega psa . . . Zameril je tudi Angležem. Hranili so ga z obljubami, dokler ni povedal vsega, kar bi jim lahko koristilo. Šele ko so ga oželi kot limono, je spoznal, da je izgubil igro. Odvrgli so ga na smetišče. Dovolj se je spoznal na karte, ki so mu bile edina strast, pa je v glavni igri, ko je šlo za vse, zaigral na napačno . . .

Naj se konča to noro življenje, si je mislil marsikatero prečuto noč. Saj je pet let dobival anonimna grozilna pisma in živel v neprestanenm strahu, izza katerega vogala bo počilo in kateri od njegovih navideznih prijateljev ga bo ustrelil v hrbet.

Saj je prebolel pet ran! In trpel kakor Kristus! Kako naj se jim potem ne bi maščeval? V Nemcih je videl manjše zlo kot pa v svojih smrtnih sovražnikih komunistih, ki so hoteli odpraviti monarhijo. Že zgodaj je spoznal, kakšni so skriti cilji partije, če bo uspešno izvedla narodnoosvobodilni boj. Pa ne samo to. Bal se je za boga. V svojo sveto dolžnost si je štel, da se z vsemi sredstvi bori proti temu, da bi se partija polastila oblasti v Sloveniji. Zasliševalcem je vrgel v obraz, da so prvi partizani peli pesem „Mi nosimo kape na tri roga, jer se borimo protiv boga." Glede vstaje je bil prepričan, da je nesmiselna, ker bo okupator zaradi nje iztrebil prebivalstvo na tem ozemlju. Čehi in Danci pa so ostali mirni, je menil, zato so se izognili žrtev. Nihče ne more in ne sme zahtevati od manjšega naroda v Evropi, da napravi harakiri, pa naj svoje pozive obleče v še tako blesteče fraze. Sveta dolžnost Angležev je bila, da nas osvobode, ker so nas zapletli v vojno v svojem interesu. V čast si je štel, da je bil proti Osvobodilni fronti, ker je vsakdo, ki je podpiral Osvobodilno fronto, podpiral partijo in s tem vedé ali nevedé pomagal uresničevati njene cilje. Zato je tudi on neizprosno vodil boj proti vsem sovražnikom. V obrambi se je skušal iz obtoženca spremeniti v tožnika. Obtožil je partijo, da je pričela z nasiljem in da je kriva vseh neprijetnih posledic, ki so zadele njene privržence. Navajal je grozodejstva, ki jih je sam sestavil za Črne bukve slovenskega naroda ter se skušal braniti s članki iz Slovenskega doma in Slovenca. Trdil je celo, da je samo sodelovanje z okupatorjem rešilo Ljubljano neizmernega zla, zakaj če bi bili vsi Slovenci odšli v gozdove, bi bili Nemci naselili mesto s svojimi ljudmi, Angleži pa bi ga bili zato zravnali z zemljo . . .

Koroški večeri naših prosvetnih društev služijo medsebojnemu razumevanju

Obe sosednji Slovenski prosvetni društvi ob znanem Klopinjskem jezeru — SPD „Danica" iz Št. Vida v Podjuni in SPD „Vinko Poljanec" v Škocijanu prirejata v poletni sezoni več „koroških večerov" za turiste. Te prireditve služijo v glavnem plemenitemu namenu, da seznanijo slovensko kulturno dejavnost številnim tujcem, ki se mudijo na počitnicah na sončnem južnem Koroškem.

Eden takšnih večerov v letošnji sezoni je bil v petek 4. julija pri Uranku na Veselah. V dvorani se je nabralo toliko ljudi, da je mnogo poslušalcev moralo ostati zunaj. Privabili so jih prijetni zvoki ansambla „Fantje izpod Obirja" iz Železne Kaple.

V pozdrav je zapel zbor „Danica" pod vodstvom Hanzija Kežarja 12 pesmi, ki so bile nagrajene z navdušenim aplavzom. Najbolj navdušeni nad lepim slovenskim petjem so bili tujci iz raznih delov Evrope, med katerimi so bili tudi takšni, ki so šele na tej prireditvi odkrili, da na Koroškem prebivato dve narodnosti, poleg nemške tudi slovenska. V imenu turistične občine je številne goste pozdravil dipl. trg. Jože Habernik. Skozi program je v obeh deželnih jezikih vodil učitelj in predsednik Slovenskega prosvetnega društva „Danica" Stanko Wakounig. Zbor je na koroškem večeru zapel tudi nekaj solističnih pesmi, kjer so se predstavili štirje novi mladi solisti.

Da pa bi spored bil še pestrejši, je na povabilo SPD „Danica" sodelovala tudi folklorna skupina Slovenskega prosvetnega društva „Zarja" iz Železne Kaple. Folklorna pod vodstvom izredno aktivne Helene Kuharjeve je s svojimi lepo podanimi plesi zelo ugajala in žela velik uspeh, tako, da kar ni hotelo biti konca navdušenemu aplavzu. S kulturnim sporedom pa še ni bilo konca prireditve, saj so gostje in pevci v prijetni družabnosti ob petju in plesu preživeli še več lepih uric pri Uranku.

Oba ostala koroška večera, ki ju je priredilo SPD „Vinko Poljanec" sta bila, eden v hotelu Žužek v Klopinju dne 27. junija, drugi pa v petek 11. julija pri Tedlnu-Picej na Žamanjih. Na obeh prireditvah je nastopil moški zbor SPD „Vinko Poljanec" pod vodstvom Hanzeja Kežarja. Na Žamanjah je nastopil tudi trio „Korotan" s pevci, katerega prav tako vodi priznani pevovodja Hanzi Kežar. Na obeh uspelih prireditvah je povezovalne besede imela učiteljica Helka Mlinar. Njena izvajanja so tvorila lepo harmonično celoto, ki je dala prireditvi še privlačnejšo noto. Številne goste, med katerimi je bilo mnogo tujcev je na obeh prireditvah v obeh deželnih jezikih pozdravil predsednik SPD „Vinko Poljanec" Miha Kap.

Na vseh treh koroških večerih, ki sta jih izvedli obe sosednji Slovenski prosvetni društvi, so poleg slovenske, zapeli tudi nemško pesem in s tem ponovno dokazali širino, dobro voljo in željo po medsebojnem razumevanju.

Slovensko planinsko društvo v Celovcu vabi na

IZLET NA HAFNER

Zbirališče v soboto 19. julija 1975 ob 15. uri na parkirnem prostoru pred zapornicami na cesti, ki vodi skozi dolino Malte (Maltatal). Od tam naprej vozi posebno avtopodjetje potnike v notranjost doline. Za vsa privatna vozila je zaradi gradnje nove elektrarne prevoz z lastnimi vozili prepovedan. S tujimi avtomobili se bomo peljali do Gmünder Hütte (1186 m). Od tam je še 3½ ure peš do Kattowitzerhütte (2319 m), kjer bomo prenočili. Naslednjega dne zgodaj zjutraj se bomo povzpeli na 3076 m visoki Hafner (2 uri hoda), Hafner spada v družino „Poti prijateljstva".

Prisrčno vabljeni!

Zveza koroških Raiffeisnovk obhajala 75-letnico

V minulem mesecu, 27. junija je imela Zveza avstrijskih Raiffeisnovk v Millstattu na Koroškem svoj redni občni zbor, na katerem so kritično ocenili trenutni gospodarski položaj v državi.

Zvezo avstrijskih Raiffeisnovk sestavlja 3216 zadrug z 2300 podružnicami s skupno 1,8 milijona članov. Od tega je 1374 kreditnih zadrug s 600 podružnicami, v katerih je včlanjenih 1,1 milijona članov. Važen faktor v dejavnosti zadrug je izobrazba kadrov. Stroški te izobraževalne dejavnosti so lansko leto znašali 11 milijonov šilingov. V zvezi s tem je zveza priredila 303 tečaje, katerih se je udeležilo okoli 8400 tečajnikov. Zveza avstrijskih Raiffeisnovk ima v svoji organizaciji zaposlenih 36.000 nameščencev in delavcev, kar predstavlja veliko armado, ki služi gospodarskim interesom države.

Na občnem zboru so seveda tudi govorili o raznih prijemih, s katerimi bi se lahko zboljšal trenutni gospodarski položaj. Med temi so med drugim: atraktivnejše pospeševanje dolgoročnejšega štedenja in konjunkturalna kreditna politika.

Kakor v zveznem merilu v Millstattu, tako je imela Zveza koroških Riaffeisnovk pred dnevi svoj občni zbor v Celovcu. Ob tej priložnosti je Zveza koroških Raiffeisnovk slovesno obhajala 75-letnico svojega obstoja. Med številnimi gosti na tej slovesnosti v Domu glasbe, sta bila tudi namestnika deželnega glavarja Erwin Frühbauer in Herbert Bacher, krški škof dr. Josef Köstner in superintendant Paul Pelar, celovški župan Leopold Guggenberger ter številni drugi predstavniki gospodarskega in političnega življenja. Iz poročil je bilo razvidno, da je v letu 1974 stanje vlog znašalo 2,3 milijarde šilingov ter da so pri posojilih dosegli vsoto 1 milijarde. Na jubilejni slovesnosti je sodeloval tudi mešani pevski zbor „Wulfenia", ki ji je tako dal pestrejše obeležje.

Čeprav smo bili koroški Slovenci na zadružnem področju nekdaj pionirji, saj smo že leta 1872 v Št. Jakobu v Rožu ustanovili prvo kmetijsko kreditno zadrugo v mejah današnje Avstrije, se je položaj slovenskega zadružništva na Koroškem v teh letih bistveno spremenil in sicer tako, da se danes kljub požrtvovalnosti ne moremo več meriti s podobnimi nemškimi institucijami v deželi. Kljub temu dejstvu pa se še vedno iz vrst nemških nacionalistov najdejo ljudje, ki obstoj naših zadrug, v javnosti prikazujejo kot pomemben gospodarski faktor (nepoznavalcem naših razmer se vsiljuje mnenje, da smo koroški Slovenci gospodarsko najmanj tako močni, če ne še bolj kot nemški sodeželani), ki uživa vso podporo s strani države. Seveda je resnica povsem drugačna. Podobne nemške institucije, ki so deležne mnogih ugodnosti, so nas že zdavnaj prehitele, naše zadruge pa se trdo borijo za svoj obstoj. Prav v tem pa je velika krivica in zapostavljanje.

Še bom obiskal Bleščečo

Vsi iščemo razvedrila. Seveda so ta zelo različna. Tako romajo nekateri na nogometna igrišča, drugi spet drvijo po cestah in žrejo kilometre, tretji pa sedijo v gostilnah in se ga pošteno nalimajo. To so vsekakor najbolj udomačena razvedrila.

Imam znance, ki so strastni „hribolazci" in tako ne preseneča, da so me povabili v hribe v planinsko postojanko „Kočo nad Arihovo pečjo". To ni bilo prvič, saj so me že večkrat povabili, da bi šel z njimi in vedno je prišlo kaj vmes. Tokrat pa so me ultimativno obvestili, da se v eni uri odpeljejo. Hočeš nočeš šel sem z njimi in ni mi bilo žal. Na planino, kjer je koča nismo rabili dalj kot eno uro.

Ob lepem sončnem dnevu smo se pripeljali na Kopanje. Od tam je pač treba peš naprej. Natovoril sem si nahrbtnik in kramljajoč smo jo zavili navkreber proti planini. Že za prvim ovinkom sem začel pihati, da sem se sam sebi smilil. Joj, ali je to mogoče, sicer res tehtam preko dva stota, vendar pred 20 leti na takšnih pohodih nisem imel nobenih težav. Zares, treba bo nekaj ukreniti sem si mislil in počasi zaostajal, da umirim do skrajnosti razburkano sapo. Zdelo se mi je, da vdihavam zrak skozi usta in nos, vendar da ga po drugi strani izdihavam skozi ušesa, tako da sem imel vtis, da je v glavi pravi prepih. Petnajstletna hčerka, ki je opazila moje težave, me je previdno vprašala, če mi naj odvzame nahrbtnik. Ne, ne, sem dejal, to so začetni škripci. Pomisli, kako dolgo že nismo bili v hribih. Toda nič ni pomagalo, ko so žena in znanci že zavili v gozd, sem že prvič poiskal „sedežno postajo", da umirim divje razbijajoče srce in sapo. Čeprav zgodaj spomladi, me vlažna tla niti najmanj niso motila, saj sem si želel samo počitka. Po nekaj minutah sem se pobral in lažje je šlo po „strmini" navzgor. Hčerka mi je medtem že odvzela nahrbtnik in zares sva čez pol ure hoda zagledala streho planinske koče, cilj našega izleta. Ponovno sem prekinil moj „vzpon" in se oddahnil, da ne bi opazili, da pridem brez sape v kočo. Kaj neki bi dejali znanci, če bi mi zmanjkovalo sape za pogovor. Tako sem kolikor toliko umirjen in brez kakšnih večjih posledic vstopil v lepo prijazno kočo. V hladni sobi sem junaško premagoval posledice slabe kondicije in zato mi tudi ni bilo takoj mogoče kot „goriški slavček" zapeti: „Kedo bi pač se ne zavzel o čaroviti tej lepoti? Kako naj duše čut vesel o čudu tem se ne poloti?"

Res, tudi brez poetične nadarjenosti se ti zlahka zgodi, da te ob čudovitem pogledu na zgornji Rož, na Dobrač in Osojščico ter na vasi ob Baškem in Vrbskem jezeru prevzamejo rime in da začneš pesnikovati. Tudi sveži planinski zrak in razpoloženje izletnikov znajo pričarati duševno praznično stanje. Nič se ne čudim, da so se člani moje družine, zlasti moje deklice tako hitro sprostile, česar ob drugih priložnostih še nisem nikdar opazil. Upravičeno se sprašujem, zakaj si večkrat ne privoščimo te osvežujoče razgibanosti in ne gremo pogosteje v hribe, da se nasrkamo hladne čiste planinske vode in poslušamo tajinstveno šumenje gozdov.

Ves dan smo se sprehajali po planini Bleščeči in še predno smo se vrnili, sem bil prepričan, da bom še prišel in obiskal ta izredno lepi koščk zemlje v Karavankah.

Partlicov Jozej

ZAHVALA

Tem potom se slovenski planinci na Koroškem iskreno zahvaljujemo bivšemu podžupanu rožeške občine Maksu K a n z i a n u, da je Slovenskemu planinskemu društvu v Celovcu daroval 500.- šilingov in družini Schlapperjevi iz Št. Jakoba v Rožu, ki je za slovensko planinsko postojanko „Kočo nad Arihovo pečjo" darovala mnogo kuhinjskega pribora.

Slovensko planinsko društvo v Celovcu

Slovenji Plajberk

Krškega škofa dr. Josefa Köstnerja, ki je v nedeljo 13. julija imel v Slovenjem Plajberku birmo, je domačin Feliks Wieser p. d. Šašelj v imenu slovenskega prebivalstva vprašal, kakšno stališče zavzema do protislovenske pridige, ki jo je imel gosposvetski župnik Wilhelm Mucher pred nedavnim ob blagoslovitvi brambovske zastave v Vernberku in kakšne korake misli podvzeti proti temu duhovniku. Wieser je tudi opozoril na dejstvo, da bi bilo bolj v krščanskem duhu in bolj v korist interesom sinode, če bi se cerkev odločneje zavzemala za pravice šibkejših ter na neodgovorno zadržanje župnika Mucherja, katero grobo škoduje ugledu cerkve.

Škof dr. Josef Köstner na upravičena vprašanja in opozorila Feliksa Wieserja ni dal odgovora.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA —

Na vse obtožbe, ki so ga bremenile kot vojnega zločinca, je odgovarjal: Ni res, ni res, ni res,

... da je stopil v okupatorjevo policijsko službo in izvajal po naročilu in po lastnem nagibu nasilje vseh vrst,

... da je bil gestapovski agent že v stari državi,

... da je pošiljal pripornike v nemška koncentracijska taborišča,

... da so borci odpora izginjali v gozdovih okoli Svetega Urha in da jih je naplavljala Sava,

... da je sodeloval s Črno roko,

... da so bili njegovi zapori mučilnica in klavnica hkrati,

... da je bil hlapec vsakemu režimu in

... da je bil klerofašist,

... da je bil klerofašist, povezan s škofom in generalom SS.

Ni res ...

Ko mu je obtožnica veliko večino njegovih spozab nad slovenskim ljudstvom le dokazala, se je trmasto branil, da je poveljujoči ameriški general na Dunaju javno izjavil, da vojna ne pozna zakonov, da so to izjavo priobčili vsi avstrijski časopisi in da je tudi on ravnal tako, kot je po svoji vesti odločnega borca proti komunizmu moral ravnati. Sodnikom je dejal, da mirno čaka na sodbo, ki naj bo po želji javnega tožilca neusmiljena in dosledna. Dvomi pa, da bi moglo sodišče povsem objektivno in pravično soditi, ker da so člani sodišča istočasno partija in sodniki.

S svojo obrambo je bil zadovoljen sam pred seboj. Drugega kot smrt od svojih sovražnikov, ki so ga zasledovali in življenjsko ogrožali pet let, ni mogel pričakovati.

Sam pred seboj si je stokrat izpovedal vse grehe. Toda nikogar ni bilo, ki bi mu dal odvezo in ga obhajal. Leta in leta je s sveto hostijo spiral s svojih rok umazanijo krvi in solza ter se tolažil, da je vse storjeno žrtev za Kristusovo kraljestvo. Spoved in obhajilo sta mu bila potrebna kakor kadilcu tobak, pijancu žganje in narkomanu mamilo in razvratniku ženske.

Zdaj, ko se je bližal konec, se je naveličal vsega posvetnega. Najbolj je bil užaljen, kadar so mu očitali, da je s cerkvijo in duhovščino vred pomagal uničevati Slovence z metodami temnega srednjega veka. Saj so ljudje v tako imenovanem srednjem veku stoletja gradili veličastne katedrale in druge čudovite zgradbe po vsaj srednji, zahodni in južni Evropi — toda ne z namenom, da bi jih v dvajsetem stoletju v nekaj sekundah porušili visoko kulturni Američani. V več kot tisoč letih se ni toliko porušilo, kot so porušili ti nosilci kulture v petih letih ...

Skoz debela očala je preletel vrsto mož z brezosebnimi obrazi, ki so brezbrižno zrli vanj. Med njimi gotovo ni nikogar, ki bi s solno kislino prepojil vrv, kot so jo prepojili doktorju Kantetu ... Kot bi bilo včeraj, so zazvenele v njem preroške besede: „Doktor Hacin, čez nekaj mesecev boste viseli tudi vi!" Skušal je hoditi ponosno ... Na betonu kaznilnice je bil domač kot na tlaku škofijske cerkve, kjer so ga svoj čas obhajali in mu odpuščali grehe ...

Pogled mu je splaval v nebo, kjer je imel korenine svoje vere in svojega upanja. Ker se ni nihče zganil in mu položil zanke za vrat, je otrplo ošinil z očmi ljudi, ki so ga obkrožali. Med njimi je zagledal inšpektorja Vrečarja. To je bil človek, ki je pretental gestapo in njega. V zaporu je izvedel, da se je ta tip, kakor Kante, že v stari Jugoslaviji povezoval s komunisti. Tako je doumel, da je bil on tisti, ki je s solno kislino prepojil Kantetovo vrv in ki je izdajal vsak njegov korak. Rad bi mu za slovo pljunil v lice. Pa kaj, ko je bil predaleč. Zdelo se mu je, da se mu pomilovalno smehlja. To pa je najteže prenesel ...

Vrv mu je padla za vrat. Zaprl je oči in ljudje, ki so ga obkrožali, so izginili. Nenadoma je zagledal sredi prašne rjave goljave sprevod, ki se pne kot na Kalvarijo, pred njim gre Kristus s križem na ramah in za njim neskončna množica njegovih mučencev. Naj bo eden izmed njih tudi on ...

„Naj živi Kristus kralj!" je izdavil in pod nogami mu je zmanjkalo tal.

12

General je stopil zadnji pod vislice. Vrv se mu je zazdela podobna kači, ki je Adamu v raju ponudila jabolko z drevesa spoznanja. Njegov du je bil ta trenutek že onkraj zlega in dobrega. Njegov čas se je zavrtel nazaj, v tista leta, ko je bil drugačen in je bil drugačen tudi svet. Duh mu je že blodil v daljavah večnosti, po sivih, s prahom posutih pokrajinah, iz katerih so ljudje izgnali boga, ker so hoteli biti sami bogovi. Nanje je padal veliki somrak in izginjal v praznoto. Sedaj je v razločnih obrisih zagledal tisto, kar mnogi niso videli niti sedaj, ko je bilo za vse prepozno. Toda bolje je videti zadnji trenutek kot pa nikoli. Stal je red obličjem minljivega kot izsesana školjka, ki so jo valovi morja treščili ob čeri. Prazen, brez vere in upanja, z eno samo skrbjo ... Za njim je hrumel veliki brodolom, semenj ruševin in pred njim tišina, v katero je zadonel glas iz davnine, od takrat, ko je bil še srečen in prepoln upanja in želja po življenju.

... Vzemi torej moje roke in me vodi do blažene smrti ... Ob uri osamljenosti se je pred njegovimi očmi pojavil obraz žene, odpuščajoč in žalosten, in ob njej obrazi njegovih otrok. Vsi so plaho zrli mimo njega v vijoličasto rumeno valovanje morja bodočnosti. Zdelo se mu je, da sliši daljni šum penečih se valov, udarjanje jekla ob je-

Grde besede

Pri treh, pogosteje pri štirih letih pridejo otroci v obdobje, ko se naslajajo nad umazanimi besedami. Zdi se jim, da so zelo duhoviti in pogumni, ko se veselo obmetavajo z izrazi, kot so: „Ti si drek! Vrgel te bom na stranišče!" Tako govorjenje morate šteti za sestavni del otrokovega razvoja. Če ga ne marate poslušati, mu recite, naj bo tiho, lahko pa mu tudi pustite to veselje, dokler vam ne bo začelo presedati.

Pozneje se vsi normalni otroci, ki imajo možnost zahajati med druge otroke (to možnost bi moral imeti vsak otrok), naučijo kletvic in „grdih" besed. Ne vedo še, kaj te besede pomenijo, vedo pa že, da so grde. Ker so pač ljudje, jih ponavljajo, da bi s tem pokazali, kaj vse znajo in da se ne bojijo biti malo pokvarjeni. Skrbne starše po navadi pretrese, ko zaslišijo takšne besede iz ust „nedolžnih otročičev". In kaj naj naredi dobra mati? Predvsem ni dobro, če čisto pobesnite od jeze ali se delate, da vam je strašno hudo zavoljo otrokovega govorjenja. Plahega otroka preveč pretrese; začne ga skrbeti in si zato ne upa več med druge otroke, pri katerih je slišal te grde besede. A večina otrok naravnost uživa — vsaj na tihem — če vidijo, da zmorejo pretresti starše. Nekateri preklinjajo od jutra do večera, samo da bi znova razburili starše. Če pa si zaradi pretečih groženj ne upajo preklinjati doma, pokažejo ves svoj umazani besedni zaklad drugje. Če boste otroku rekli, da lahko z nekaterimi besedami spravi pokonci ves svet, boste dosegli isto, kot če bi mu dali v roke top in rekli:

„Na, tu imaš top, samo lepo te prosim, nikar ne streljaj z njim!"

Vendar ne mislim, da morate mirno poslušati vso ploho grdih besedi. Lepo odločno mu povejte, da vi in večina drugih ljudi teh besed ne mara slišati in da zato želite, da se jih odvadi.

Drobni nasveti

■ Marsikomu je pravi čaj ljubša pijača kot kava. Da se ne razdiši, ga hranimo v dobro zaprti posodi. Če v posodo priložimo vanilno palčko, se mu aroma še za nianso izboljša.

■ Krhko pecivo ostane sveže, če ga zložimo v tesno zaprto kovinsko ali plastično škatlo. Med vrste položimo nekaj oranžnih in limoninih olupkov. Sadeže prej dobro operemo, obrišemo in tanko lupimo kot jabolka.

■ Trde limone, preden jih prerežemo, močno povaljamo z roko. Dale bodo več soka.

■ Posodica, v kateri pripravljamo ledene kocke v zmrzovalni hišici, rada primrzne. Če jo po spodnji strani natremo s koncem sveče, jo bomo z lahkoto dvignili.

Nabiranje zdravilnih rastlin

„Povsod po svetu posvečajo zdravilnim rastlinam vedno več pozornosti in jih tudi vsestransko proučujejo. Trume botanikov, kemikov, farmacevtov, zdravnikov in drugih strokovnjakov si prizadevajo, da bi iztrgale rastlinam čimveč uporabnega.

Dandanes vemo o rastlinah dosti več kot so vedeli nekoč, toda še vedno ne vemo vsega. Z modernimi pripomočki in načini dela odkrivamo vedno nove snovi, za katere prej niso vedeli. Raznovrstnost naših domačih zdravilnih rastlin nam omogoča, da tudi pri nas porabimo za zdravilo to ali ono zdravilno rastlino, ki raste pri nas. Takih rastlin je cela vrsta. Cenijo, da jih je v Sloveniji nad 400, ker pa še vedno niso preizkusili vseh, je število verjetno še višje. Zdravilne rastline so v nekaterih primerih še vedno najcenejša sintetična tovarna in treba je iz njih izvleči le to, kar potrebujemo. Nimajo prav tisti, ki trde, da so zdravilne rastline brez vrednosti. Res je, moderna kemija je ustvarila vrsto novih in dobrih zdravil, vendar ji še ni uspelo zamenjati vseh zdravilnih rastlin. Torej ne sodijo v pozabo, pač pa je njihov pomen vsak dan večji.

Zdaj pa k nabiranju. Na splošno velja pravilo, da nabiramo korenine in korenike le jeseni ali zgodaj spomladi, célo rastlino tedaj, ko začne cveteti, cvetove, ko se začno odpirati, liste pa, ko so najlepše razviti.

Rastlin ne nabiramo ob sončni pripeki ali tedaj, ko so še mokre od dežja ali rose, ampak počakajmo, da se rosa ali deževnica posuši. Najbolj primerne ure za nabiranje so dopoldanske, ko še ni sončne pripeke, in pa popoldne, ko sonce izgublja svojo moč. Vedno nabirajmo le tiste rastline, ki jih dobro poznamo. Pri nabiranju imejmo red in rastlin ne mešajmo. Nabirajmo vsako rastlino posebej in vsako posebej doma tudi posušimo. Ne nabirajmo tudi po več rastlinskih delov hkrati: laže je rastlinske dele ločiti takrat, ko jih nabiramo, kot se pozneje ukvarjati s prebiranjem, ki ni prijetno. Če nabiramo korenine, jih nosimo s seboj v posebni posodi, primerni košari ali podobnem, da ne onesnažimo s prstjo drugih delov ali drugih rastlin. Nabranih zelišč ne tlačimo, posebno ne listja in cvetja, ker se zmečkajo, in če so stlačeni, se radi segrejejo, vnamejo in pokvarijo. Nabranih zelišč ne imejmo na kupu, temveč jih takoj očistimo, preberimo in posušimo.

Ne nabirajmo na debelo že redkih rastlin in tistih, ki jih je bilo treba zavoljo pretiranega nabiranja že zaščititi. Med zaščitenimi rastlinami, ki rastejo pri nas, omenjam naslednje: rumeni svišč ali encijan, kranjski jeglič, lepi jeglič ali vrikelj, cesarski silj ali cesarski koren, okroglolistno rosiko, jesenček, rjasti sleč in na nekaterih krajih dlakasti sleč, bodiko ali božji les. Teh rastlin ne smemo nabirati.

Če nabiramo cvetove in korenine redkih rastlin, je nevarno, da jim onemogočimo rast, da ne morejo razviti semena, ki je potrebno za nadaljnje razmnoževanje, z nabiranjem korenin pa rastlino sploh uničimo.

Če nabiramo liste, ne osmukavajmo rastlin do golega, ker jih lahko s tem uničimo. Ne lomimo drevja ali vej. Rastlina je živ organizem, ki mu lahko nepopravljivo škodujemo. Nabirati pa tudi ne smemo poškodovanih, bolnih, objedenih ali prezrelih zelišč. Taka zelišča tudi posušena ne bodo lepa in v njih tudi ne bo dosti zdravilnih snovi.

In še nekaj podrobnejših navodil! Cvete trgamo z roko ali pa s primerno napravo, grabljicami, ki se odpirajo. Prezrelih ne nabirajmo, ker se nam cvetje osuje. Liste nabiramo z rokami ali pa jih pristrižemo s škarjami ali odrežemo z nožem. Nabiramo jih, ko so popolnoma razviti in lepo zeleni, še preden je rastlina začela cveteti ali pa ko zacvete. Prepozno nabrani listi niso več tako dobri, posebno če gre za liste mete ali melise. Listov ne mečkajmo, da se ne pokvarijo in ne izgube barve.

Cele rastline nabirajmo, ko začno cveteti. Da ne izpulimo obenem tudi korenine, rastlino odrežemo s škarjami ali z nožem. Najdragocenejši del rastline so večinoma listi in cveti, zato glejmo, da bo čimveč listov in cvetov in manj debel. Oleseneli deli so manj vredni ali pa celo brez vrednosti.

Plodove in semena nabiramo, ko so zreli, včasih pa tudi prej, da se ne osujejo. Plodovi janeža ali kumine dozorevajo neenakomerno, zato kobule poberemo, še preden so dozoreli, in jih pustimo, da na čistem zraku dozore. Nato jih osmukamo in posušimo.

Korenine in korenike nabiramo jeseni ali zgodaj spomladi, še preden rastlina odžene. Takrat vsebujejo največ zdravilnih snovi. Osušene korenine narežemo na manjše koščke, ti se tudi hitreje in lepše suše. Enako ravnamo pri nabiranju čebulic in gomoljev.

Lubje pa nabiramo spomladi. Spomladi se pretakajo hranilni sokovi po lubju, pravimo, da je lubje muževno. Pri nabiranju lubja ne uporabljamo železnih nožev ali podobnega orodja, ker to pusti na lubju črne madeže. Nož naj bo pokroman ali lesen, in sicer iz trdega lesa."

Poskusite!

Kuhinja stuffato

Kos govedine potolčemo, preslaninimo, osolimo in opopramo. Nato vrženo v kozico nekaj lovorjevih listov, veliko čebulo, v katero zapičimo več nageljnovih žbic, košček narezane zelene, dve zmečkani sardeli, malo popra in kumine, nazadnje pa meso in dve žlici maščobe. To potem dušimo, in ko začne meso rumeneti, prilijemo kozarec rdečega vina. Ce meso še ni popolnoma mehko, ko vino prevre, prilivamo po malem še juhe. Omaka mora biti precej gosta. K mesu postrežemo makarone s parmezanom.

Naj jemljem uspavalne tablete?

Danes zelo mnogo ljudi jemlje uspavalne tablete. Lahko pa bi veliko teh uporabnikov tablet odpadlo, če bi živeli bolj naravno življenje, če bi se zadosti gibali na svežem zraku in če ne bi imeli preveč skrbi z lastnim jazom.

Uspavalne tablete jemljemo samo takrat, ko nam jih predpiše zdravnik. Če pa jih začnemno jemati sami od sebe, je to neprevidno in bi bilo lahko škodljivo in nevarno. Na srečo ne moremo dobiti v lekarnah močnejših uspavalnih sredstev brez recepta. Tablete, ki jih dobimo brez recepta, pa vsebujejo zelo malo učinkovitih snovi za spanje. Delujejo bolj sugestivno in pomirjajo in navadno ne škodujejo organizmu.

Preden pa se odločimo za prave uspavalne tablete, dobro pretehtajmo, ali jih res potrebujemo. Mogoče bomo le lahko našli vzrok za svojo nespečnost in ga odpravili z naravnimi sredstvi. Mogoče nam tudi ni treba vzeti uspavalnih tablet prav vsak večer. Na nekatere se namreč lahko navadimo in jih kasneje organizem zahteva čedalje več. Ne bojmo pa se vzeti uspavalnega sredstva, če nam ga zapiše zdravnik in dokler nam ga on sveluje.

Prijetno in neprijetno o čaju in kavi

Čaj in kavo so uživali ljudje že v starih davnih časih, da bi jim napitka nadražila živčni sistem in mišice, vplivala na zvišanje telesne in duševne aktivnosti. Toda čezmerno uživanje prvega ali drugega more škoditi in povzročiti neprijetnosti.

Kava in čaj imata več lastnosti:

— vplivata na dihanje in zvišujeta ventilacijo zraka,

— močno in hitro delujeta na srce, njegov ritem in krvni obtok,

— širita krvne prostore in zvišujeta pritisk,

— zvišujeta presnovo v telesu,

— vplivata na izločanje urina, pospešujeta delovanje ledvic,

— dražita možgane in živčni sistem, ustvarjata razpoloženje za delo, zmanjšujeta občutek utrujenosti . . .

Pretirano uživanje čaja ali kave more povzročiti pri nekaterih ljudeh „udarjanje" srca, nepravilen ritem srca, drhtenje rok, vznemirjenost, nevrozo, živčno nestabilnost in opadanje spolne moči pri moških.

Kavo priporočajo zdravniki utrujenim, zaspanim ljudem, ljudem z nizkim krvnim pritiskom in slabim izločanjem urina. Ne bi je smeli piti živčni in razdražljivi ljudje, ljudje s srčnimi težavami, visokim pritiskom, z arteriosklerozo, bolni za Bazadovo boleznijo in vsi tisti, ki bolehajo za nespečnostjo. Kave prav tako ne bi smeli uživati suhi ljudje in tisti, ki imajo občutljiv želodec, ker slabi in odpravlja apetit, poleg tega pa draži želodčno sluznico.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA —

klo . . . ali ni to glas kaosa nad ruševinami sveta? Iz rumenih daljav se je dvigal privid . . . bilo ga je groza . . . besede, ki jih je slišal, so šle mimo njega kot zablodele krogle mimo glave. Zanj je bilo pomembno samo valovanje, ki se je bližalo . . .

„Skrbite za moje otroke . . .," je šepnil in valovanje ga je pogoltnilo.

13

Kapetan Blisk je prisostvoval obešanju. Dosti časa je bil izgubil pri iskanju gradiva za obtožnico in pri zaslišavanju obdolžencev. Zato je mislil, da obsojence dobro pozna. Ko so se trupla umirila, je eden od njegovih kolegov dejal:

„No, pravici je zadoščeno. Zdaj pa je čas, da gremo . . ."

Na poti domov je Blisk razmišljal o obsojencih. Vse je razumel v njihovi včasih tudi zmedeni logiki, samo generala ne. O njem so se mnenja delila. Mnogi so menili, da je bil slabič, drugi spet, da se je dobro držal do konca; zanj pa je bil človek, glede katerega si ni mogel priti na jasno. O njem bo moral še razmišljati.

Doma ga je pri vratih z radostnimi očmi sprejela Melita in ga objela. Odkar je pričakovala otroka, je bila še bolj navezana nanj, zato sta izrabila vsako prosto uro, da sta bila skupaj. Skoraj sleherni dan se je pri njej oglasila tudi mati. Srečno se je bila vrnila iz taborišča in se zaposlila v banki. Prihajala je gledat Andrejčka in mu skušala nadomestiti Ano. Posvetila mu je skoraj ves prosti čas, vozila ga je na sprehode in mu govorila o mamici. Nemško taborišče jo je spremenilo. Očitala si je, da je kriva Anine smrti. Zaman sta jo Melita in Blisk prepričevala, naj si ne teži srca, ker človek svoji usodi ne uide.

Ko je Andrejček zaslišal Bliskov glas, je veselo zavrisnil in pritekel k njemu. Zgrabil ga je za škorenj, se zaupljivo zazrl vanj in čakal. Blisk se je sklonil k otroku, potlej pa ga je nekajkrat dvignil pod strop. To je bil njun vsakdanji pozdrav ob snidenju. Deček se je veselo smejal in kričal: „Še, še, tic!"

Potem ga je zajahal „štuporamo" in moral ga je odnesti k oknu. Pod njima je bučala ulica. Ljudje so hiteli sem in tja, njima pa je pogled zdrsnil prek streh proti zahodnim goram. „Kaj neki dela Primož?" je pomislil Blisk in vprašal Andrejčka:

„Kje je ati?"

Velike, svetle otrokove oči so zažarele in z debelušno ročico je pokazal proti goram na zahodu.

14

Primož in Vojko sta po kozji stezi sestopala iz ostenja Rdečega roba. Gosti oblaki so drveli prek neba, zrak je bil nasičen s soparico in šibale so ju redke, debele kaplje. Bližala se je nevihta.

Mrak je ždel v drevju, ko ju je dež prignal k starcu. Skozi priprta vrata se je rahlo svetlikal ogenj. Naznanil ju je pes, že ko sta zavila s steze.

Starec se je dvignil od ognja. Med podboji sta zagledala njegovo tenko, koščeno postavo.

„Pridita no vedrit!" ju je povabil, vesel, da sta se spet oglasila.

Vstopila sta. Vojko je vrgel na tla mokro plezalno vrv, Primož pa sveženj klinov in kladivo.

„No, kako je bilo?" je vprašal Stari. „V skrbeh sem bil za vaju."

„Dobro, Stari. Preplezala sva tiste tvoje zlovešče prepade in odkrila sva marsikaj. Ves dan sva bila tam," je odvrnil Primož.

„Ali sta prišla do poročnika?"

„Seveda sva."

„Sedita no k ognju in povejta mi, kako je bilo."

Povedala sta mu, da sta našla še tri okostja partizanov. Druge so bili sorodniki padlih s pomočjo vojakov že odnesli iz skalovja, da jih pokopljejo doma.

„Stari, tu imam zapuščino poročnika gorskih lovcev," je rekel Vojko.

Sklonil se je in odvezal nahrbtnik. Izvlekel je zarjavelo pištolo, železni križec, ranjeniško značko in oguljeno torbo. Iz nje je vzel šop fotografij, nekaj obledelih pisem in dobro ohranjen dnevnik.

„Velika živina je bil," je dejal starec, ko si je ogledoval odlikovanja.

„Vsaka živina strohni, če je še tako velika," je rekel Vojko.

„Kaj sta napravila z njim?" je zanimalo starca.

„Kaj naj napraviva? Mrtev človek ni več sovražnik. Čelado je Primož zalučal v prepad, kosti pa sva zakopala kar v steni, pod previs, na prvo peščino. Lahko ti bom pokazal mesto s sedla na Mrzlem vrhu. Nad njimi je rumenja zajeda. Če boš kdaj hodil tam okoli, lahko pogledaš."

„Prav sta napravila . . ." Stari se je dvignil, poiskal na polici očala in si jih nataknil na orlovski nos. Vzel je fotografije v roke in si jih ogledal. Na eni je bil poročnik s stotnikom Knieckejem. S prstom je pokazal nanj in dejal:

„Vidita, tale mi je rešil življenje. Če jih ne bi bil ustavil, bi me bili prerešetali, kot so ta vrata . . ." Na njih so bili še vedno sledovi krogel. Rad bi jima bil povedal še drugo o njem, pa se je raje ugriznil v jezik. „To so moji računi," si je rekel, „in ni, da bi z njimi obremenjeval druge. Težko bi razumela."

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Sprava narodnih skupin

v luči znanstvene raziskave „koroške stvarnosti“

Nemško-slovenski koordinacijski odbor celovške škofije je pri dunajskem sociologu in psihologu dr. Wilfriedu Daimu naročil študijo o problemu sprave narodnih skupin na Koroškem. Brez dvoma je korak koordinacijskega odbora pogumen. To predvsem z ozirom na neslavno politiko krške škofije nasproti koroškim Slovencem po drugi svetovni vojni. Zato bi koroški Slovenci lahko videli v sedanjem koraku ordinariata poskus vsaj delnega popravila nam prizadejanih krivic.

Proti Daimovemu tekstu zaenkrat v javnosti ni čutiti posebnega odpora, vendar bi mogli imenovati to stanje zatišje pred viharjem. Če bo Daimova študija izšla kot četrti zvezek publikacije „Das gemeinsame Kärnten — Skupna Koroška", se bo nedvomno dvignil vihar. Resnice, ki jih servira Daim nemškim nacionalističnim nestrpnežem, seveda bolijo. Ko bo torej študija postala znana širšim krogom, se bo začela proti Dunajčanu, ki si je drznil kot Nekorošec obrazložiti svoje gledanje na koroški manjšinski problem, gonja, kot smo ji priča proti dr. Trautl Brandstallerjevi ter prof. Gattererju. Kajti na Koroškem sme veljati le mnenje, ki ga trobi v svet dobroznana organizacija.

Ko človek bere tekst dr. Daima, se nehote spomni „očeta koroških Slovencev" Andreja Einspielerja iz Sveč. Einspieler se je pred dobrimi sto leti trudil, da bi s pomočjo nemško pisanih listov pripeljal nemško govoreče prebivalstvo Koroške do večjega zanimanja in spoštovanja drugega narodnega elementa na Koroškem. Pred sto leti je njegova politika propadla. Danes je položaj le nekoliko drugačen. Pa tudi ni pričakovati, da bi se cerkev zaradi svojega prizadevanja finančno skrahirala, kot se je Andrej Einspieler pred sto leti. Njemu je cerkev nasprotovala. In vendar je bil prav on tisti, ki je videl problematiko sprave med nemško in slovensko govorečim prebivalstvom Koroške prav ob pripravljenosti, da se prizna popolna enakopravnost obeh narodnih skupin na Koroškem.

Ravno to enakopravnost pa zahteva Daim na neštetih mestih svoje študije. Nemško govoreči deželan naj se ne bi več smatral kot nekaj boljšega; naj se ne bi imel nadčloveka, temveč naj bi priznal enakost slovenskega sodeželana.

Naravnost pikantno je, da Daim med drugim močno kritizira tudi stil enciklik. Formulacije teh enciklik so namreč take, da skušajo v spornih zadevah dati prav obem stranem. S tem se izognejo problemu, da bi se jasno opredelile za eno stran — to je za stran, ki ima prav. Nemško-slovenski koordinacijski odbor se bo nasvetom dunajskega znanstvenika moral priključiti pri vseh svojih izjavah. S tem ni rečeno, da bi morala imeti vselej prav tki. „slovenska" stran. Tudi „slovensko" stran je namreč treba točneje določiti. To je storil nemško-slovenski koordinacijski odbor ob priliki izzivalnega nastopa koroških brambovcev v Vernberku: nastopil je namreč le proti pojavom nestrpnosti in hujskanja s strani cerkvenih dostojanstvenikov, ni pa govoril o „nemški" strani. Če odbor govori v nekem svojem papirju o „fanatikih v obeh taborih", ki da bodo baje nastopili proti spoznanju dr. Daima, potem bi bilo na mestu, da bi te „fanatike" točneje določil. Verjetno bi pri tem takoj zašel v določene težave. Vendar pravi Daim v svoji študiji, da srednja pot ni vselej zlata pot in da prinaša s časom bogate obresti tudi manj popularna pot, kot jo zahteva morda trenutna politična ali druga situacija. Je pač tako, da je javno mnenje vselej mnenje vladajočega razreda.

Že na predstavitvi študije so nekateri ostro kritizirali, da avtor pri svojih izvajanjih premalo upošteva historični aspekt. Taki pomisleki so seveda na mestu, vendar se moramo tudi tukaj takoj vprašati, s katerega mesta prihajajo in čemu tu izrečeni pomisleki služijo. Če bi dr. Daim namreč upošteval tudi historični razvoj na Koroškem, bi verjetno slika izpadla za nemškonacionalistične sile še bolj porazno. Do svojih spoznanj je namreč prišel na podlagi svojega socialno-psihološkega pristopa k študiji. Svoje trditve bi mogel na podlagi arhivskega materiala nedvomno le še temeljiteje dokazali. Ni slučajno, da je eden izmed diskutantov — dr. Holzinger s celovške visoke šole — malo popraskal monopol, ki si ga na tem področju lasti zgodovinsko društvo. Že na podlagi maloštevilnih aktov človek lahko spozna, da je bil vpležen v gare protislovenskega delovanja celoten upravni aparat dežele. Poleg tega ni slučajno, da se prav arhivski material o utrakvistični šoli v deželnem arhivu tako težko najde. Najpogosteje takih aktov sploh ni ali pa so nepomembni. Pregovor, da „zgodovina nam dokaze hrani...", v tem primeru gotovo ne drži.

Mnogo bolj manjka v Daimovih ugotovitvah točnejša slika o ekonomskem razvoju in položaju južne Koroške. Seveda to ni bil prvotni namen študije. Vendar je pri tem treba upoštevati, da bi prav tak prikaz učinkoviteje prikazal psihološki aspekt. Načelno moremo namreč trditi, da ima nekdo ekonomski interes za položaj, v katerem se trenutno nahaja južna Koroška. Kateri razred ima interes za tak položaj in kakšen jezik govorijo pripadniki tega razreda in taki, ki se hočejo socialno dvigniti? Ne da bi hoteli osporavati prizadevanj in dobro voljo člana sinode, pliberškega veleposestnika Thurna, ki se je oglasil v diskusiji in se predstavil kot kmet in gozdar, je le treba pripomniti, da ima že zgolj ime Thurn v pliberški okolici in v kapelških grapah določen „pri-zvok". Verjetno sedanji nositelj imena ne more nič za to. Kaj torej istoveti bajtar iz kapelških grap z imenom Thurn? Ali morda ne asociira s tem imenom naduto izkoriščanje, narodno zatiranje? Kako so doživljali Karel Prušnik-Gašper in njegovi tovariši grofa Thurna ter njegove lovce? Bili so izkoriščevalci bajtarjev, ne le slovenskih. Kmetom, ki so zaradi vdanosti pijači (bela kuga) propadali, so odkupovali kmetije; pašnike teh kmetij so spreminjali v lovišča in v gozdne parcele in tako krčili življenjski minimum slovenskemu prebivalstvu. Kako pretresljivo opisuje Prežihov Voranc to dogajanje, ta boj za življenje! In kako lahkomišljeno so ravnali nosilci imena Thurn s temi življenji?

Avtor pravi, da je bistven kriterij razločevanja med narodnima skupinama na Koroškem jezik. Nastopa proti priznavalnemu načelu in meni, da že dejstvo samo, da se je k nečemu treba priznavati, kaže, da v deželi nekaj ni v redu. Narodna zavest je seveda pomembnejši kriterij. Na Koroškem je narodna zavest nekaj problematičnega. Pogosto se namreč prav z dobro znane strani istoveti z iredentizmom in z nezvestobo do države. To so težke obtožbe, ki se jim nihče noče izpostavljati.

Deželni predsednik svobodnjaške stranke je jezik kot razlikovalni kriterij pravtako označil za najpomembnejšega, celo za edinega. Je že čudno na Koroškem! Istočasno njegova stranka bije boj proti zadnjim ostankom obvezne dvojezične šole. To so pristaši stranke jasno izpričali na majskem kongresu, ko so med drugim razpravljali o ločenih šolah za nemške in slovenske otroke oziroma za tiste, ki so prijavljeni k dvojezičnemu pouku. Boj proti obvezni dvojezični šoli je našel najmočnejšo oporo prav v tej stranki, dokler ni Wedenig s posebnim odlokom odpravil obvezno dvojezično šolstvo. Svobodnjaška stranka še sedaj stoji v ospredju, čeprav jo skuša dohiteti Avstrijska ljudska stranka. Ali hoče svobodnjaška stranka pod vodstvom dr. Ferrarija z odpravo zadnjih ostankov te šolske ureditve izbrisati po njegovem edino razliko med obema narodnima skupinama v deželi?

Daim na široko obravnava problem slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem. Pri tem upošteva, da so se prav po letu 1968 številne manjšine začele močneje gibati. To ne velja le za nacionalne manjšine, temveč za manjšine sploh. Upošteva tudi razmerje med Koroško in Jugoslavijo ter Jugoslavijo in Avstrijo. Na zavest — tako slovensko kot nemško — vpliva po njegovem mnenju tudi vzpon Sovjetske zveze ter gospodarski napredek slovenskega in drugih jugoslovanskih narodov.

Avtor študije se dotika tudi vprašanja Južne Tirolske. Čeprav na Koroškem in v Avstriji vedno poudarjajo, da ni nobene povezanosti med obema problemoma, vendar čutijo, da ima restriktivna manjšinska politika Avstrije v upravnih in sodnih okrajih s slovenskim ali mešanim prebivalstvom na Koroškem lahko tudi negativne posledice za Južno Tirolsko. Prav tako avtor zavrača trditve gotovih krogov na Koroškem, da problem razumejo le na Koroškem in le Korošci sami. Opozarja jih, da je manjšinski problem na Koroškem zadeva cele Avstrije in da bodo morali vsi Avstrijci v slučaju, da jo Korošci enkrat pošteno polomijo, popravljati njih napako oziroma napake. Na Koroškem radi ponavljajo, da je manjšinska zakonodaja zvezna zadeva; v isti sapi pa vpijejo, da le oni razumejo situacijo. Pri tem sploh ne opazijo oziroma namenoma nočejo opaziti, da ob takem gledanju slovenski manjšinski problem nikoli ne bo rešen. Vsako odločitev, ki bi padla na Dunaju in bi bila pozitivna za koroške Slovence, bi na tej podlagi lahko razglasili za nemogočo. To so ob priliki zakona o dvojezičnih topografskih označbah in napisih že dovolj prepričljivo demonstrirali. Ustrezno „javno mnenje" na koroških tleh in v koroških občilih ni težko ustvariti. Poglejmo le primer nedavne televizijske oddaje, ki je objektivno prikazala problem slovenske manjšine na Koroškem: oddajo in avtorje so na Koroškem označili za neobjektivne. To se bo zgodilo ob vsakem podobnem primeru.

Zavest, da niso nič posebnega, da niso „nadljudje", po avtorjevem mnenju vpliva podzavestno na mišljenje pripadnikov nemškonacionalističnih sil. Istočasno vidijo, da niti v Zvezni republiki Nemčiji, še manj seveda v Nemški demokratični republiki „cenijo" nemškonacionalistične izbruhe. S strani teh držav nimajo pričakovati nobene podpore, kajti svet je za nemškonacionalistične pojave zelo občutljiv. V Avstriji so — razen na Koroškem — spremljali dogajanja okoli podiranja dvojezičnih topografskih napisov z nerazumevanjem.

Precej točno opisuje avtor tki. problem „vindišarjev". V tej zvezi govori o „medpoziciji". Razlikuje več vrst. Je mnenja, da je sleherni Korošec „delno slovenskega pokolenja — izjema je le tisti, ki je rojen na Tirolskem ali Predalrskem". Že ob tej njegovi trditvi se bodo vneli duhovi. Spomnimo se le člankov primarija Zalokarja. „Tisti, ki noče biti nekaj, kar dejansko je, je hoče ali noče nevrotik", piše Daim. Otrok, ki ima slovenskega očeta in nemško mater in ki oba enako spoštuje, lahko prevzame funkcijo posredovalca. Če je zakon slab in če se zakonca ne spoštujeta in če pride do identifikacije le z eno stranjo, potem dobimo klasičen primer nacionalnega fanatika, pravi Daim. Premalo se avtor ob tem zadrži na še bolj perečem problemu. Kako je, če sta oba Slovenca, pa se s časom odpovesta svojemu pokolenju? Njihovi otroci so le enojezični — kar na Koroškem pomeni nemško govoreči. Prav pri karakterizaciji teh ljudi bi moral dr. Daim v večji meri upoštevati socioekonomski položaj prebivalstva na južnem Koroškem. Kdo sili te ljudi, da se odpovedo svojemu pokolenju, čeprav se le-ti kakega nasilja morda niti ne zavedajo? Vendar nasilje je tu, ker se drugače ne bi bilo treba odpovedati nečemu, kar danes nasplošno označujejo kot posebno vrednoto. Kako je z gospodarskim izpodrivanjem slovenskega življa na Koroškem? Slovensko govoreči delavec se vozi na delo in na delovnem mestu ne najde okolja, ki bi dovoljevalo uporabo materinega jezika. Ustvarja dohodek sebi in svojemu delodajalcu, ki si s profitom kupuje zemljo prav v njegovem rodnem kraju in še tam začne z izpodrivanjem slovenske govorice s tem, da se ne nauči slovenskega jezika, kot so to priporočali nemški švicarski listi Nemcem, ki so se začeli naseljevati v Tessinu. Da bi koroški dnevniki kaj sličnega priporočali Koroščem, ki se naseljujejo na slovenskem oziroma dvojezičnem ozemlju, ni pričakovati.

Zelo kritično piše Daim o tistih katoličanih, ki svoje katoličanstvo odkrijejo šele, ko je treba voliti v farne odbore in ko obstoja možnost, da slovenskemu duhovniku oziroma slovenskim vernikom pokažejo svojo moč. Iz formalnih katoličanov se mimogrede prelevijo v angažirane vernike prav iz razlogov „nacionalnega boja". V takih slučajih gre za zlorabo tendenc demokratizacije znotraj cerkve, v kolikor katoličani, ki v bistvu to niso, odkrijejo svoje pravice v cerkvi — če gre proti Slovencem. Taka govorica na Koroškem seveda ni priljubljena. Tukaj tisti, ki mislijo, da so nepogrešljivi, raje prisluhnejo takemu duhovniku, kot je to Mucher, ki jim pridiga o nevarnostih slovenizacije dežele ter o nevarnostih komunističnega pohoda iz sosednje države.

Ob koncu študije zahteva oziroma predlaga Daim gotove korake v prid manjšine. Zahteva „Krščansko akcijo za Koroško", ki naj bi v prvi vrsti imela nalogo, da skrbi za osveščanje avstrijske javnosti. Skrbela naj bi za to, da postane koroški manjšinski problem znan javnosti. Kristjani naj bi se solidarizirali oziroma identificirali s Slovenci. Najpomembnejša je seveda Daimova zahteva po skupnem šolanju nemško in slovensko govorečih otrok na koroških šolah. Torej nemškonacionalističnim zahtevam diametralna zahteva! Na Koroškem naj bi se informativna dejavnost osredotočila predvsem na krog tistih ljudi, ki jih Daim označuje kot „medpozicijske". Slovencem naj bi tako pomagali zaustaviti asimilacijski val. Avtor zagovarja trajen dialog nemško in slovensko govorečega prebivalstva. Nazadnje omenja tudi možnosti, kje bi se mogla v bodoče zaposliti slovenska inteligenca. Prav zaradi znanja slovenskega jezika — naučila pa naj bi se še drugega, ruskega jezika — naj bi igrala posredovalno vlogo med Avstrijo in slovanskimi državami na vzhodu.

Gotovo je študija začetna vzpodbuda tudi drugim znanstvenikom, ki se naj bi začeli bolj intenzivno baviti z vsemi problemi slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Na tem področju naj bi v prvi vrsti zastavila svoje sile celovška visoka šola. Pa tudi koroški Slovenci bodo v bodoče morali znanstveno pristopiti k reševanju svojih problemov.

Varnost in sodelovanje v Evropi...

(Nadaljevanje s 1. strani)

ferenca pa je imela gluha ušesa za pomoč deželam tretjega sveta, da bi se lahko informirale in nas informirale o sebi, ali pa za pravico narodnih manjšin do informiranja na lastnem jeziku.

Jugoslovanska delegacija je bila zelo aktivna v dajanju predlogov za besedilo dokumenta in si je na ta način tudi zagotovila vidno mesto pri oblikovanju besedila in ustrezen vpliv nanj. Še na konferenci v Helsinkih leta 1973 je objavila predloge za deklaracijo načel o odnosih med državami, kasneje pa o narodnih manjšinah, o zdomcih, posamezne predloge za ekonomsko besedilo in za besedilo s področja informacij, kulture in izobraževanja.

Deklaracija o načelih odnosov med sodelujočimi državami vsebuje načela o suvereni enakosti, o vzdrževanju od grožnje s silo, o nedotakljivosti meje, o ozemeljski celovitosti držav, o mirnem reševanju sporov, nevmešavanju v notranje zadeve, spoštovanju človekovih pravic in osnovnih svoboščin, o enakih pravicah in samoodločbi ljudstev, o sodelovanju med državami in izpolnjevanju obvez po mednarodnem pravu.

Politično najpomembnejše je besedilo tretjega načela o nedotakljivosti meja, ki je bilo sprejeto že aprila lanskega leta. To je bila glavna koncesija Zahoda državam Varšavske pogodbe in še posebej Sovjetski zvezi, ki naj jamči mejni status quo. Na zahtevo Zvezne republike Nemčije je julija 1974 Sovjetska zveza dala koncesijo s svoje strani in sprejela stavek o možnosti mirnega spreminjanja meja.

Za manjšine je posebno pomembno 7. načelo o spoštovanju človekovih pravic in svoboščin, ki vsebuje odstavek o narodnih manjšinah. Predložila ga je jugoslovanska delegacija. O samem sedmem načelu so razpravljali na 50 sejah, od tega je bilo 15 sej posvečenih odstavku o narodnih manjšinah, ki pravi, da bodo sodelujoče države spoštovale pravice oseb, ki pripadajo narodnim manjšinam, do enakosti pred zakonom, da jim bodo dale polno možnost za dejansko uživanje človekovih pravic in bodo na ta način ščitile njihove legitimne interese.

Čeprav je s strani predstavnikov nekaterih držav prihajal odpor zoper vsako omenjanje manjšinskih pravic, je deklaracija zaradi vztrajnosti jugoslovanske delegacije in podpore nekaterih drugih delegacij prvi multilateralni dokument, ki z vidika potreb miru in varnosti vsebuje načelna politična stališča o narodnih manjšinah in na ta način podpira pozitivne napore za reševanje tega vprašanja v Evropi.

Za manjšine dragocen pa je v besedilu o kulturi in izobraževanju tudi odstavek o prispevku, ki ga lahko narodne manjšine ali regionalne kulture dajo sodelovanju med državami na področju kulture ali izobraževanja. Besedilo pravi, da nameravajo sodelujoče države ta prispevek lajšati, vodeč računa o zakonitih interesih pripadnikov narodnih manjšin.

Najmanj ostra so bila pogajanja o tistem besedilu, ki se nanaša na ekonomske odnose, kar dokazuje, da so obojestranski interesi za razvoj teh odnosov zelo močni. Sprejeto besedilo daje zeleno luč poglabljanju gospodarskega sodelovanja.

Na Zahodu prevladuje mnenje, da je Sovjetska zveza glede nedotakljivosti meja dobila, kar je hotela, da pa za protiuslugo Zahod zahteva koncesije glede nemotenega kroženja idej, ljudi in predmetov na področju informacij, kulture in izobraževanja. Prvotni zahodni predlogi so zahtevali prost izvoz in uvoz vseh časopisov, publikacij, knjig in filmov brez vsakršne omejitve. Z druge strani pa so države Varšavske pogodbe hotele popolno kontrolo vsebine informacije, vsebine umetniškega dela, ki ga uvažajo, in predvsem samega kroženja oseb po državah Varšavske pogodbe. Njihovi predstavniki so pojasnjevali to z različnostjo ekonomskih in družbenih sistemov ter zlasti ideoloških izhodišč.

Stališče jugoslovanske vlade je bilo, da razvoj sveta zahteva čim tesnejšo izmenjavo informacij, čim bolj neovirano kroženje ljudi in idej; istočasno pa je opozarjala na enosmernost tega kroženja — od močnejših proti manjšim državam — in na nujnost, da sodelujoče države omogočijo večjo enakopravnost v izmenjavi. Vztrajala je pri večji pozornosti, ki naj se posveti jezikom in literaturam manj znanih kultur, pri spoštovanju kultur — velikih in malih, pri univerzalnosti kulture. Za nekatere evropske države je evropska kultura še vedno nosilka posebne misije; mislijo pa pri tem predvsem na vodilno vlogo, ki naj jo njihova nacionalna kultura ima v evropski. Pozabljajo, da so tudi evropsko kulturo v toku njenega razvoja oplemenitili mnogi tuji elementi in da je danes en kontinent preozek okvir za oblikovanje neke posebne kulturne sposobnosti. Posebej pa je jugoslovanska delegacija kritizirala metode pritiska, s katerimi so nekatere zahodne države hotele na konferenci izsiliti koncesije.

Diktat ugotavljanja

ni pot do zadovoljnih manjšin

Na tiskovni konferenci v sredo je zvezni kancler dr. Kreisky govoril tudi o manjšinskem vprašanju ter širokogrudno izjavil: „Želimo imeti v deželi zadovoljne manjšine, v kolikor je to pač možno." Še istega dne pa je na sestanku zveznih in deželnih vrhov treh v parlamentu in koroškem deželnem zboru zastopanih strank (SPÖ, ÖVP in FPÖ) padla dokončna odločitev, da bo leta 1976 izvedeno ugotavljanje manjšine oziroma „ljudsko štetje posebne vrste", katerega rezultati naj bi potem služili kot podlaga pri izvajanju vseh manjšinskih določil državne pogodbe.

Brezobzirni diktat ugotavljanja proti upravičenemu in utemeljenemu odporu prizadete manjšine vsekakor postavlja v dvom iskrenost želje po zadovoljnih manjšinah. Sicer pa je kancler Kreisky svojo prvotno izjavo le nekaj ur pozneje sam najbolj jasno ovrgel, ko je na vprašanje, kakšen koncept ima za primer, da bi koroški Slovenci ugotavljanje bojkotirali, dokaj arogantno odgovoril: „Ne potrebujemo nobenega koncepta; mi napravimo, kar smatramo za pravilno."

Težko si je zamisliti, kako si kancler Kreisky in z njim odgovorni politični dejavniki v Avstriji in na Koroškem ob takem odnosu predstavljajo zadovoljne manjšine v deželi!

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

NEDELJA, 20. 7.: 6.10 Igra na orgle — 8.15 Srečanje z mladostnimi leti — 9.00 Prominenca igra svoje priljubljene melodije — 10.30 Radijska pravljica — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.15 Iz Mestnega gledališča — 14.30 Voščila — 16.00 Radijska igra — 17.05 Veselite se življenja — 18.00 Deželni razgledi — 18.15 Ljudska glasba sosedov — 19.00 Nedeljski šport — 20.05 XII. mednarodno tekmovanje pevskih zborov — 21.30 Tujci med potjo — 22.10 Šport.

PONEDELJEK, 21. 7.: 6.00 Jutranja telovadba — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 14.30 Z zvenečo glasbo — 15.00 Še vedno priljubljeno — 17.10 Kaj radi slišimo — 17.56 Oddaja zbornice obrtnega gospodarstva — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Melodije za vsaki letnik — 20.05 Radijska igra „Poglej kako lep dan bo danes" — 21.05 „Lahko se smejimo" — 21.30 Udarec za udarcem — 22.10 Šport.

TOREK, 22. 7.: 6.00 Jutranja telovadba — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 9.05 Sonce omogoča kurjenje — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele za deželo — 14.30 Celovški mestni godci — 14.45 Iz ljudskega življenja — 15.00 Še vedno priljubljeno — 17.10 Beneška noč na Bodenskem jezeru — 17.56 Oddaje delavske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Ljudska oddaja — 20.05 Kaj radi slišimo — 22.10 Šport.

SREDA, 23. 7.: 6.00 Jutranja telovadba — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 9.05 Pozdravljen, stric Maks — 9.30 Dunajska privlačnost — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 14.30 Na obisku pri koroških zborih — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 Za potrošnike — 17.10 V dunajski kavarni — 17.56 Oddaja kmetijske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Avstrijska zborovska glasba — 19.30 Za prijatelja planin — 20.05 Velika glasbena parada — 21.30 Kriminalka — 22.10 Šport.

ČETRTEK, 24. 7.: 6.00 Jutranja telovadba — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 Radijska igra — 17.10 Zveneči operetni vodič — 17.56 Oddaja sindikalne zveze — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Avstrijske godbe na pihala — 20.05 Skoro že pozabljeni poklici — 21.00 Ljudska zabavna glasba — 22.10 Šport.

PETEK, 25. 7.: 6.00 Jutranja telovadba — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 9.15 Iz zgodovine gramofonske plošče — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 14.30 Pridite in pojte — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.15 Mladinske pihalne godbe — 17.10 Za konec tedna — 17.56 Oddaja združenja industrialcev — 18.00 Deželni razgledi — 19.45 Noči v Casablanci — 20.05 Koroško poletje 1975 — 22.10 Šport.

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 19. 7.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 20. 7.: 7.05 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 21. 7.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Mlada srca (Sodelujejo otroci iz Bilčovsa).

TOREK, 22. 7.: 9.30 Zborovska glasba — 13.45 Celovški radijski dnevnik — Šport — Vrtiljak popevk.

SREDA, 23. 7.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Minute z . . . — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 24. 7.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Družinski magacin.

PETEK, 25. 7.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Melodije za prijeten konec tedna.

RADIO LJUBLJANA

NEDELJA, 20. 7.: 6.50 Danes za vas — 8.07 Radijska igra za otroke — 8.40 Skladbe za mladino — 9.25 Še pomnite, tovariši . . . — 10.05 Iščemo popevko poletja — 11.20 Voščila — 12.00 V nedeljo opoldne — 14.05 Nedeljska reportaža — 16.00 Radijska igra — 19.40 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 23.15 V lučeh semaforjev.

PONEDELJEK, 21. 7.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Glasbena pravljica — 9.40 Orkestri in zabavni zbori — 10.15 Nekaj za ljubitelje ansambelske in solistične glasbe — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.40 Pihalne godbe na koncertnem odru — 14.10 Pojo amaterski zbori — 14.30 Voščila — 15.30 Glasbeni intermezzo — 15.45 „Vrtiljak" — 17.20 Koncert po željah poslušalcev — 18.05 Ob lahki glasbi — 19.40 Z ansamblom Ottavia Brajka — 20.00 Če bi globus zaigral — 20.30 Operni koncert — 22.20 Popevke iz jugoslovanskih studiev — 23.15 Za ljubitlje jazza.

TOREK, 22. 7.: 6.50 Danes za vas — 8.07 Praznična glasbena matineja — 9.05 Pionirski tabor „Sutjeska" — 9.35 Vesele pesmi za najmlajše — 11.00 Poročila — 11.20 Naši zbori pojo partizanske pesmi — 12.10 Opoldne ob zvokih lahke glasbe — 13.30 Nekaj domačih poskočnih — 14.05 Kako smo se uprli — 14.35 Slovenski operni pevci — 15.15 Ples na plaži — 16.00 „Vrtiljak" — 17.05 Iz slovenske simfonične glasbe — 18.05 Koncert Plesnega orkestra RTV Ljubljana — 19.40 Z Ljubljanskim jazz ansamblom — 20.00 Slovenske ljudske pesmi — 20.30 Radijska igra — 21.18 Zvočne kaskade — 22.20 Slavnostni zvoki — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Melodije in ritmi za lahko noč.

SREDA, 23. 7.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Počitniški pozdravi — 9.35 Z našimi simfoniki v svetu lahke glasbe — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.40 Od vasi do vasi — 14.10 Pojo naši operni pevci — 14.30 Voščila — 15.45 „Loto vrtiljak" — 16.45 Zvoki in barve orkestra Jackie Gleason — 17.10 Ob 30. obletnici — Pesem invalidskega pevskega zbora — 18.25 Nenavadni pogovori — 19.40 Z ansamblom Atija Sossa — 20.00 Koncert iz našega studia — 21.25 Igrajo veliki zabavni orkestri — 22.20 S festivalov jazza — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

ČETRTEK, 24. 7.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.20 Iz glasbenih šol — 9.50 Pesmice na potepu — 10.15 Uganite, pa vam zaigramo po želji — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.40 S pihalnimi godbami — 14.10 V narodnem tonu — 15.30 Glasbeni intermezzo — 15.45 „Vrtiljak" — 17.20 Iz domačega opernega arhiva — 18.05 Revija orkestrov in solistov — 19.40 Z ansamblom Weekend — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 21.40 Lepe melodije — 22.20 Naši umetniki muzicirajo — 23.15 Paleta popevk in plesnih ritmov.

PETEK, 25. 7.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.20 Godala v ritmu — 9.30 Jugoslovanska narodna glasba — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.40 Popevke brez besed — 14.10 S pesmijo mladih na počitnice — 14.30 Voščila — 15.35 Glasbeni intermezzo — 15.45 „Vrtiljak" — 17.20 Poletni divertimento — 18.15 Zvočni signali — 19.40 Z ansamblom Toneta Kmetca — 20.00 Stop-pops 20 — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.20 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.15 Jazz pred polnočjo.

Krščanska kulturna zveza v Celovcu vabi na

PEVSKI KONCERT

ki bo v soboto 26. julija 1975 ob 20. uri v Kulturnem domu v Ločah nad Baškim jezerom.

Nastopa: mešani pevski zbor iz Št. Jakoba v Rožu pod vodstvom Lajka Milisavljeviča in trio „Korotan" s pevci iz Št. Vida v Podjuni, pod vodstvom Hanzeja Kežarja.

Prisrčno vabljeni!

TV AVSTRIJA 1

SOBOTA, 19. 7.: 13.45 Avtomobilske dirke — 16.30 Rdeči avtobus — 17.00 Kdo rokodelci z nami? — 17.30 Indian River — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.25 Prizma — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.55 Šport — 20.15 To si oglejte — 21.20 Panoptika — 21.40 Za nekaj dolarjev več — 23.40 Poročila.

NEDELJA, 20. 7.: 16.30 Oddaja z miško — 17.00 Listamo v slikanici — 17.20 Izlet v veselje — 17.30 Woobinda — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Poj z nami — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.50 Šport — 20.15 Zastonj — 22.15 Canettijevo potovanje — 23.00 Poročila.

PONEDELJEK, 21. 7.: 9.15 Za nekaj dolarjev več — 11.20 Pristanek Sojuza — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živalski raji — 18.25 MI — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Športna dokumentacija — 20.55 Ceste San Franciska — 21.50 Ludwig van Beethoven — Klavirska sonata.

TOREK, 22. 7.: 10.00 Frasquita — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Schöngruberji — 18.25 MI — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Prismojene zgodbe — 21.05 Netopir na anteni — 22.30 Poročila.

SREDA, 23. 7.: 17.00 Vitez Kuno — 17.30 Dr. Doolittle in Feniks iz pepela — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Naslednji prosim, gospod zdravnik — 18.25 MI — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Horizonti — 21.00 Svet knjige — 21.40 Münchenske zgodbe — 22.30 Poročila.

ČETRTEK, 24. 7.: 7.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Bridget in Bernie — 18.25 MI — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Novo v znanosti — 20.50 Steklena menažerija — 22.40 Poročila.

PETEK, 25. 7.: 17.55 Pipa in Pepo — 18.00 Družina Kremenčkovih — 18.25 MI — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Zgodbe iz zgodovine — 20.15 Komisar — 21.20 Pirat sedmih morij — 22.55 Poročila.

TV AVSTRIJA 2

SOBOTA, 19. 7.: 16.15 Uscda matere v tirolskih gorah — 18.00 Grips — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Smrt nekega morja — 19.45 Zadnje evropske divje živali — 20.00 Galerija — 20.15 Za 80. rojstni dan Carla Orffa — 21.20 Čas v sliki in šport.

NEDELJA, 20. 7.: 15.30 Svet in znanost. Biologija in okolje — 16.30 Frasquita — 18.00 Howdy — 18.30 Zgodba neke žene z vidika moža — 20.15 General Idi Amin Dada — 22.30 Finale sabljačev v Budimpešti.

PONEDELJEK, 21. 7.: 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Diplomat v deželi Naya — 20.00 Münchenske zgodbe — 20.55 Terra Africa — 21.45 Čas v sliki in kultura — 22.05 Šport.

TOREK, 22. 7.: 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Eugene Smith — 19.30 Onstran Bajkalskega jezera — 20.00 Mišljenja — 20.45 Siesta — 21.05 Čas v sliki in kultura — 21.25 Šport.

SREDA, 23. 7.: 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Impresije iz Toskane — 20.00 Zgodba dvojnega agenta — 21.40 Čas v sliki in kultura — 22.00 Šport.

ČETRTEK, 24. 7.: 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Žrebeta iz Epone — 20.00 Oddaja z Hans Joachim Kulenkampffom — 20.50 Čas v sliki in kultura — 21.10 Šport — 21.20 Trailer.

PETEK, 25. 7.: 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Potomci svetega Gregorja — 19.30 Ötztalska Wildspitze-Gorski film — 20.00 Vodič skozi avstrijsko ljudsko glasbo — 20.45 Novo v kulturi — 21.20 Čas v sliki in kultura — 21.40 Šport.

TV JUGOSLAVIJA

NEDELJA, 20. 7.: 9.40 Poročila — 9.45 Thibaultovi — 10.35 Otroška matineja — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila — Nedeljsko popoldne — 16.30 Morda vas zanima Letališče Brnik — 17.05 Mačkonov trop — 17.30 Burleska — 17.55 Poročila — 18.00 Rokomet Jugoslavija : SZ — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski gospodarski komentar — 20.00 Ženske iz djavoljevih merdevin — 20.45 Karavana — 21.15 Športni pregled — 21.50 Dnevnik.

PONEDELJEK, 21. 7.: 16.35 Madžarski dnevnik — 17.55 Obzornik — 18.05 Drejček in trije Marsovčki — 18.35 Na sedmi stezi — 19.05 Odločamo — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.05 Frontno gledališče — 21.05 Kulturne diagonale — 21.35 Mozaik kratkega filma — Dnevnik.

TOREK, 22. 7.: 16.35 Madžarski dnevnik — 17.05 Na črko, na črko — 17.35 Ikebana — 17.55 Čar gozda — 19.30 Dnevnik — 20.00 Mi med seboj — 21.15 Propagandna oddaja — 21.20 Thibaultovi — 22.10 Dnevnik.

SREDA, 23. 7.: 16.35 Madžarski dnevnik — 18.00 Obzornik — 18.10 Vrančeve dogodivščine — 18.45 Po sledeh napredka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Mož, ki je ubil Liberty Walancea — 21.40 Gorenje novosti — 21.45 Miniature — 22.05 Dnevnik.

ČETRTEK, 24. 7.: 16.45 Madžarski dnevnik — 18.10 Obzornik — 18.25 Napoleon in ljubezen — 19.30 Dnevnik — 20.00 Nekoč je bila hiša — 21.15 Košarka za medcelinski pokal — Jugoslavija : Kanada — 22.45 Dnevnik.

PETEK, 25. 7.: 16.35 Madžarski dnevnik — 18.05 Obzornik — 18.15 Morda vas zanima: Letališče Brnik — 18.50 Ansambel Savski val — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski notranjepolitični komentar — 20.00 Parlog, jugoslovanski celovečerni film — 21.20 625 — 21.40 Dnevnik.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.